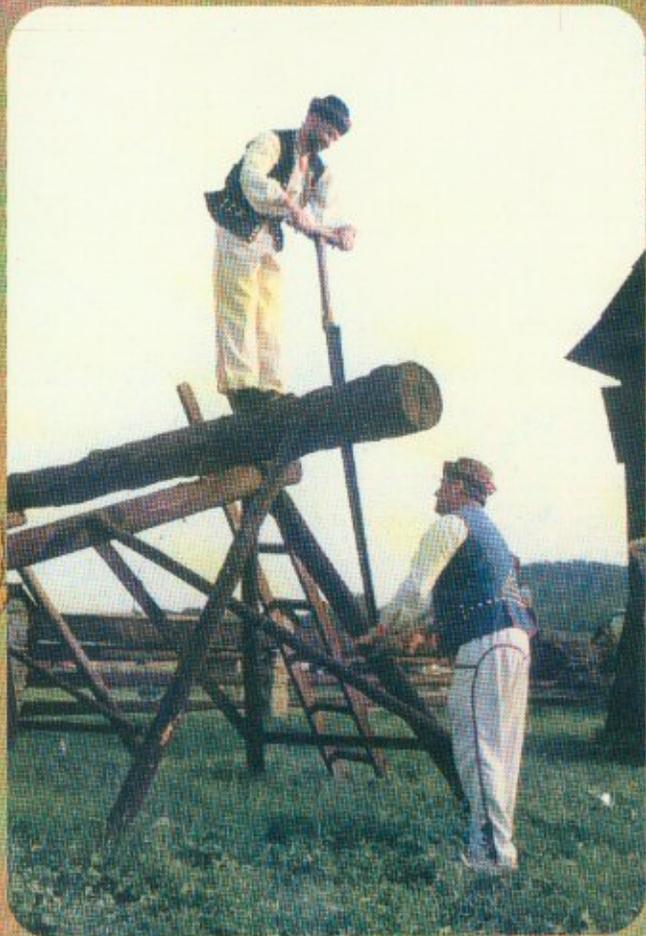

ЗАГОРОДА

Музейне Товариство в Зиндранові
№ 3(30) 2001

ISBN 83-87282-59-6

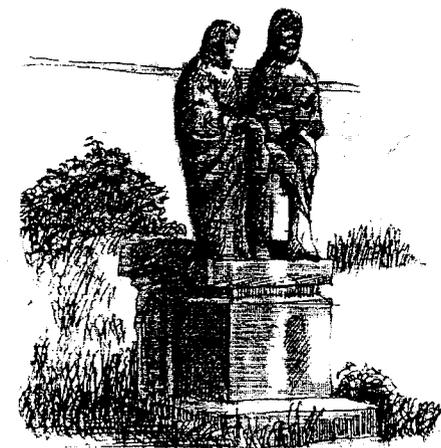
Towarzystwo Muzealne w Zyndranowej

Zahoroda

Красно, чисто
здоровидне
Федор Фед
з родинки
і музейна Дара

Загорода

КУЛЬТУРА, ІСТОРІЯ І ПАМ'ЯТКИ
ЛЕМКІВ В ПОЛЬЩІ

Rys. Agnieszka Obstój

Zahoroda

KULTURA, HISTORIA I ZABYTKI
ŁEMKÓW W POLSCE

Redakcja Kwartalnika Muzealnego
"ZAHORODA"
Zydranowa 1, 38-454 Tylawa
tel. 013 43 307 12

Fot. na okładce: Na święcie „Od Rusal do Jana”. Fot. Andrzej Misztal
Fot. tył okładki: Na trackiej piile. Fot. Andrzej Misztal

ПОДЯКА

Джан (Ваньо) Худик - Канада	- 150 дол. кан.
Павло Лопата - Канада	- 40 дол. кан.
О. Декан Владислав Канюк - Ганчова	- 100 зл.
Михайло Дудзік - США	- 20 дол. ам.
Марія Гойдич - Войцьо - США	- 20 дол. ам.
Павел Дутка - США	- 20 дол. ам.
Василь Шост - Криниця	- 30 зл.
Григорій Пецух - Закопане	- 35 зл.
Николай Курдила - Щечин	- 20 зл.
Ришард Бискуп - Хелм к/Руд	- 50 зл.
Марія і Ігор Чергоняки - Горлиці	- 100 зл.
Михайло Федош - Любін	- три експонати воєнны сов. войск.
Штефан Губик - Зиндранова	- гобель і копачка ручна.

Andrzej Misztal - Lublin – 50 zdjęć muzealnych i z imprez - świąt “Rusala – Jana”. Serdecznie dziękujemy za możliwość korzystania z fotografii Pana Andrzeja, które wykorzystywaliśmy często w poprzednich numerach “Zahorody”. Przepraszamy jednocześnie za to, że zamieszczane wcześniej w “Zahorodzie” zdjęcia nie były podpisywane nazwiskiem autora.

ДОРОГИ ЧИТАЧИ МУЗЕЙНОГО КВАРТАЛЬНИКА “ЗАГОРОДА”

Зближатся до кінця 3-тий квартал 2001 року. Пришла юж і календарьова осін і разом з нима прагнеме оддати в руки Читачив нову “Загороду” н-р 3/2001. Так, нова і 3-тя в тім році, лем рахуйме добри котрый то юж номер?

То юж 30-тый ювілейний. Як тот час скоро біжыт до переду і в жыттю каждого з нас. Юж 30-тий раз высиламе до Любителів нашой культуры, історії тоту невеличку книжочку – мож повісти як середні зошыт. Хто ей хоче достати, читати то велика подяка Приятелям, Симпатикам і тым што помагают ей передати зацікавленим.

Щиро красно здоровиме Вшыткых з ювілейным – 30-тым – выданьом. Ріжно і вшеяк можна оціняти вшыткы н-ры і каждый з окреме, бо друкуваны дописы, документи, материяли ци поміщаны знимкы то спільне діло редакції, Читачів, Авторів – Дописувачів, Фотографів і немале число Помічників. Вшыткым за то братерска подяка. А окреме велика подяка для Міністерства Культу і Народной Памяти за фінансову поміч на выдаваня кварталника. Хыбаль ся розуміеме, юж не легко нам редакції і Раді Товариства Музейного і боімеся ци даме рады, ци будут сыли дальше друкувати – выдавати “Загороду”. Знаме, же н-р 31 до кінце того року ма ищи вийти, а як буде дальше то гнес трудно повісти.

Пиште, радте, поможте. Просиме, бо спільныма силами можна дуже доброго робиты і трудности одсувати.

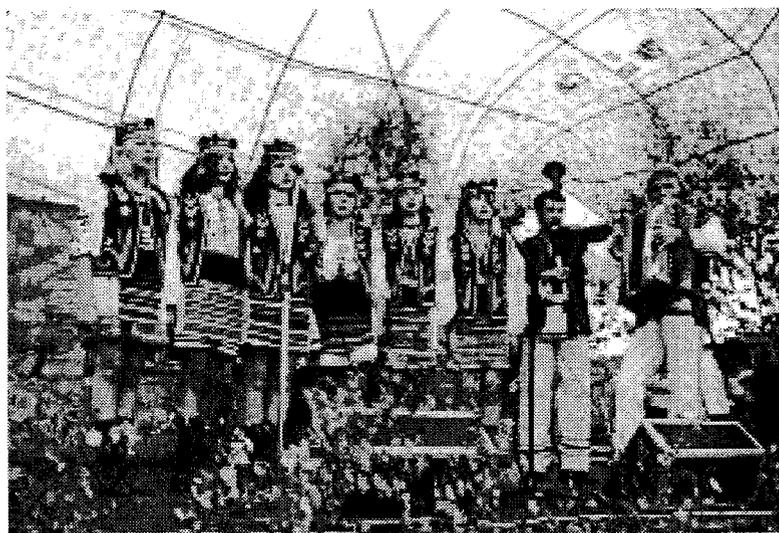
Идут бесіды медже лемківськым активом не лем в нас в краю ци буде ищи XI музейне свято “Од Русаль до Яна”, бо головный організатор Ф. Гоч одкрито заявил, же по 10-х святах не бере на себе того тягару. А як возмут організуваня іншы діяче то охочо поможе. В ті справі скликано Раду Музейного Товариства і по широкі, глубокі дискусії усталено, же свято в 2002 році зас буде і усталено дату 13-14. 07. 2002 р. Лем зайдут

дос великы організаційны зміны з помочом бівше активу. О тім будеме бівше писати певно в наступнім номері.

Рік тот был не менше богатый в імпрезы нашой культуры як і іншы минулы роки так в Полци як і в інших краях. Лем погода была дос докучлива, веце дощова, коли згадати Кермеш в Вильхівци, фестивалі в Свиднику і Меджылабірцях на Пряшівщині (Словація) а также ватряне свято в Ждині, Свято Культуры в Мокрім. Кропило тыж і в днях ватряного свята лемкам на чужыні в Михалові. Такый то был дос плаксивый рік.

Хоц музейне свято в Зиндранові якоси сонце огрівало без дощу в 2-х днях. Може зато, же то была 10-та ювілейна імпреза. Без дощу одбыла ся тыж фестиваль лемківской культуры в Монастирискях на Україні.

Майме надію, же 2002 рік буде ліпший, же буде бівше сонця, погоды. Того сой вшыткы жычиме, а час дальший вкаже.

Свято "Од Русаль до Яна"

ШТО ПИШУТ О 10-ТІМ МУЗЕЙНІМ СВЯТІ?

ДЕСЯТЕ РУСАЛЯ

Як тот час скоро іде до переду. То юж десятый раз Рада Лемківского Музею в Зиндранові організувала свято "Од Русаль до Яна".

Того рока свято было проведене кус пізнійше, бо 14 і 15 липня, а то барс добри, бо по Петривці і на тыжден пред Ватром в Ждыні.

Як дахто приїхал з далека то міг собі кус посідити на Лемковині жебы быти на одпусті на Горіи Явір, на Русаля в Зиндранові і обізнати Лемківску Ватру в Ждні.

Для мене вшыткы тоты свята важны, бо всяди можна ся духово зміцнити, стрітити знайомих і близьких.

Особлива атмосфера панує в Зиндранові, котру творит Рада Лемківского Музею, а головно родина Гочів.

Выстарчыт заїхати на терен музею, а юж Гочы витают каждого як брата, запрашают до хыжы і гостят, а потім організуют спаня. Так было і в тым році.

Коли ем заїхав в четвер – 13 липня то юж стритил ем приятелів зо Львова, котры малювали і ризбири для потреб свята.

Пришла субота, начали ся сходити люде, приїжджали ансамблі і надишол час на розпочатя.

Свято отворил Ф. Гоч і Є. Дзядош витаючи предста-вители власти, гостив і вшыткых участников свята. А потім традиційно оддано памят лемкам погібшым і вязненим в Талергофі і Явожні. Квіти під памятниками поклав Петро Когут і іншы. Під памятковыма таблицями посвяченыма Володимирови Хилякови і Иванови Русенкови квіти поклали О. Дуць-Файфер і Петро Трохановскі. Коротко вспомнули про жытя та тврпчист велькых Лемків, а маленька Копистянска прекрасні декламувала верш І. Русенка.

Як пристало на господаря свята Ф. Гоч поклав квіти під збуреним памятником присвяченим визволителям Лемковины.

*Маленька Копистянська
і Петро Трохановські*

А потім юж лем спів і музыка. На сцені выступяли колективы з України, Словації і Польщи. Были ціж конкурсы.

В суботу проведено конференцо “про осягніня Х років свята Од Русаль до Яна”, а вечером огниско і печыня кобасы при потоці.

Недільны выступы были барс цікавы. Серце мі ся раділо коли видів ем обновлену, а радше нову “Лемковину” під керівництвом Ярослава Трохановского. Правда, же не вшиткы хористи мали відповідні строї, бо ансамбльови бракуе фундушів, але важне же “Лемковина” ся одродила.

Організаторы подумали жебы гостям показаты не лем спів і танец але і музейны експонаты, давны ремесла як різаня будівельного дерева, молочыня ціпамі снопів зерна, струганя гонтів та кутя желіза в музейни кузні.

Свято од “Русаль до Яна” проходило в милий, теплий і товариській атмосфері. Чуло ся же то на правду Лемковина, бо з одной стороны співають і бесідуют по лемківскы, а з другой діе ся того при правдивым Лемківскым краєвиді, при лемківській хыжи та іншых будівлях господарскых, а недалеко стоїт лемківска церковця. Тоты обставины творят правдиву лемківску атмосферу, дозволяють прожити велику духову атмосферу, дозволяють прожити велику духову радіст.

Хотіло бы ся повісти: Лем так дале робте організаторы. Але Ф. Гоч повідат, же юж му сил і здоровя бракуе, жебы організувати дальше такы свята. Певно то і правда, але ци можна собі выобразити Зиндранову без того свята? Ні!

Думам, же найдут ся добры люде і поможут Раді Лемківского Музею в організуваню ХІ свята “Од Русаль до Яна”.

В. Дзядик.

ЮВІЛЕЙНЕ СВЯТО У ЗИНДРАНОВІ

Свято лемківських традицій “Од Русаль до Яна” (організатор – Рада Товариства Музей лемківської культури в Зиндранові) є другим найвизначнішим фестивалем лемківської культури в Польщі (після “Лемківської вагри” в Ждині). В цьому невеличкому селі під Дуклянським перевалом 14-15 липня ц. р. воно при чудовій сонячній погоді проходило вже десятий раз. Прибули визначні гості із Варшави, Кошаліна, Михайлова, Ряшева, Кросна, Дуклі, Львова, Тернополя та багатьох інших міст.

Лемків Словаччини представляли: Мирослав Сополига та Йосиф Родак із Свидника, Микола Мушинка із Пряшева, о. Михайло Рошич із Снинщини та багато інших. На сцені виступило майже два десятки музично-співацько-танцювальних колективів із Польщі, України та Словаччини.

Словаччина була представлена шістьома фольклорними групами (рекорд в дотеперішній історії): музичною капелюю зі Свидника, квінтетом родини Ревіляків із Бардієва, “Бескидом” із Стащина, “Дукатом” із Гостовиць, “Зарубою” з Нягова та “Прихончанкою” з Пихонь. Вони належали до найліпших на святі. Після довшої перерви дала концерт відновлена “Лемковина” з Білянки, яка колись з тріумфом виступала не лише у Свиднику, але й в США, Канаді та інших країнах. Із солістів великим успіхом публіки користалися виступи Анічки та Юлії Дошна.

Складовою частиною фестивалю були огляд традиційних лемківських ремесел, виставки картин та найновіших книжок з лемківською тематикою, урочиста

Служба Божа в місцевій православній церкві, панахида за померлими на цвинтарі, змагання в знаннях про

Фестиваль "Од Русаля до Яна" в Зиндранові розпочався покладенням квітів до залишків зруйнованого пам'ятника на честь визволення Лемківщини від німецьких фашистів. Цей пам'ятник, розповів ініціатор його побудови Федір Гоч, лемки власними силами побудували з нагоди тридцятої річниці визволення в 1975 р. Органи безпеки Польщі пам'ятник, під яким були поховані 4-тири безіменні радянські солдати, викинули у повітря динамітом, а на ініціатора побудови наклали фінансовий штраф. Лише 5 років тому військова влада офіційно вибачилася за скоєний злочин.

Лемківщину та конференція, присвячена оцінці дотеперішніх свят. Хоч всі учасники конференції дали дуже високу оцінку зиндранівському святу, головний організатор його проведення Федір Гоч відмовився від дальшої їх організації. Чи візьме хтось в руки його естафету – невідомо. Зникнення такої визначної акції, яка об'єднує лемків трьох країн, було б значною втратою для лемківської культури.

М-ка

Нове Життя 29-30/2001

ОД РУСАЛЯ АЖ ДО ЯНА

Про Федора Гоча із лемківського села Зиндранова, що вціліло на пограниччю культур в Карпатському євро регіоні, наша газета писала не раз. Відкрив його Петро Осюрак, коли три роки тому їхав на "Лемківську ватру" і по дорозі завітав до Зиндранова. Те, що побачив там, описав у "Голосі Самбірщини".

А оповів він читачам, що в цьому селі в центрі Лемківщини старанням великого патріота Федора Гоча створено музей просто неба. У ньому зібрано все, що стосується історії цього краю. Мало того: десять років тому ентузіаст заснував музейне свято лемківської традиції "Од Русаля до Яна". проводиться воно в середині липня і збирає багато людей не лише з Польщі, а й Словаччини, України. Приїжджають навіть з-за океану, де, як у Самборі жаргують, лемки скоріше від Колумба відкрили Америку.

У програмі свята "Од Русаль до Яна", що значить від "Зелених свят до Івана", є виступи самодіяльних колективів. Отож, вибираючись нинішнього літа до Зиндранова, Петро Осюрак повіз своє "дитя" – зразковий дитячий ансамбль СШ №3 "Пролісок". А коли запропонував і мені поїхати, зрозуміло, що без вагань погодився.

За роки газетярської праці довелося бувати на різних святах. Кожне було по-своєму особливе. Лемківське свято в Зиндранові залишиться в пам'яті надовго. Вже той факт, що воно не завмерло за десять років, говорить сам за себе.

Відкривши свято, Федір Гоч запросив усіх до вшанування людей, пам'ятники яким встановлено на території музею. Були покладені квіти до меморіальних таблиць діячів лемківської культури Івана Русенка і Володимира Хиляка, жертвам концтаборів Талергоф і Явожна, тим, що загинули на Дукельському перевалі.

Право відкрити концертну програму було надано нашому "Проліску". І розпочав він її лемківським гімном "Гори наші Карпати". Виступ юних співачок так сподобався, що їх запросили виступити і наступного дня. Музика і співи лунали до пізньої ночі, а потім майже до ранку були танці. Все це гарно відобразив Василь Тирпакович у вірші "Од Русаля аж до Яна", який було надруковано в другому номері квартальника "Загорода", який видає Рада Музейного Товариства.

Fot. Andrzej Misztal

Свято "Од Русаль до Яна"

*"Од Русаля аж до Яна в Зиндрановій
Збераються капеляны гонорові,
Красні грают, виспівують різні хоры
Од радости аж таньцюют сині горы.
Од Русаля аж до Яна при потоцы
Выспівують зрадуваны дівкы, хлопці.
Ходит Фецьо по долині, файку курит,
Меж гостями на фестині ся не журит.
-Іджте, пийте, любі гості, аж до рана,
А лем ся мі не побийте, яко пяны,
Заспівайте, вишиткы села, як родина,
Най ся з вами розвеселит Лемковина!
Од Русаля аж до Яна – щедре літо,
Будеме ся аж до рана веселити.
Дай нам, Боже, пережыти красні в згоді,
Жебы зас за рік ся зийти в Зиндранові."*

Добавити до цього можна лише світлини. А якщо наступного року Петро Осюрак ще раз запропонує, то обов'язково поїду.

Текст Ігоря Тилича.

Голос Самбірщини 24. 07. 2001р.

ПЕРЕДАЧА ПО ЛЬВІВССКОМУ РАДІО 18 ЛИПНЯ 2001 Р.

ВЕД.: Відбувся десятый фестиваль лемківської культури "Від Зелених Свят до Івана" в музеї – скансені у Зиндранові біля Дуклі (Польща). Поділитися враженнями від нього наш кореспондент Володимир Шалайський попросив голову фундації дослідження Лемківщини у Львові Ярослава Швяглю.

КОР.: Ярославе Степановичу, чим прикметний був цей фестиваль у порівнянні з попередніми?

ШВЯГЛЮ.: Приємно відзначити, що дуже багато було молоді. Вона співала, танцювала, веселилася до ранку. Дівчата й хлопці були як з лемківських родин, так і з польських. А ще було дуже багато гостей з України, Словаччини, з Америки.

Розпочалося торжество з покладенням квітів до горельєфних портретів письменників Володимира Хиляка,

Івана Русенка, до пам'ятників жертв Талергофа, Явожно і загиблим під час другої світової війни на Дуклянському перевалі. Потім присутні ознайомилися з музейними експонатами лемківської культури і побуту. І вже всіх зачарував щедрий концерт мистецьких колективів з Самбора, Золочева, Калуша, зі Словаччини, Польщі. Вони виступали на Співочому полі музею-скансену. Цікавою була конференція на тему "Від Русаля до Яна" – "Від Зелених Свят до Івана". На ній виступили професор Пряшівського університету, академік Національної Академії наук України Микола Мушинка, директор філологічних наук Мирослав Сополига, професор Краківського університету Олена Дуць-Файфер, професор Варшавського університету Володимир Сандович та інші.

По конференції в суботній вечір запалала верховинська ватра, біля якої свято продовжувалося у жартах, співах, танцях. Концерт мистецьких колективів відбувся і наступного недільного дня. Хочу підкреслити, що спонсором фестивалю стало Міністерство культури і народної спадщини Республіки Польщі.

Свято "Од Русаль до Яна"

Приємно, що до початку фестивалю вийшов святковий кварталник "Загорода", який видає Музейна Рада. Серед цікавих матеріалів тут вміщена розповідь "Львівське радіо про дуба на Лемківщині". То історичний етюд заслуженого працівника культури України Петра Когута "Дуб Богдана Хмельницького на Лемківщині". У цьому ж випуску шоквартальника "Загорода" видруковано вірш Романа Лубківського під назвою "Діалог на місці вітцівської хати у Святкові Великій Андрієві Тавпашу".

А на загал настрої від фестивалю у Зиндранові добре висловив наш краян Василь Тирпакович у своєму вірші, што так і називається "Од Русаля аж до Яна":

*"Красні грають, виспівують наші хори,
Од радості аж танцюють сині гори.
Од Русаля аж до Яна при потоці
Виспівують владувани дівки, хлопці."*

*В. Шалайський – прац. Радіо.
М. Львів*

ОГНИСКО

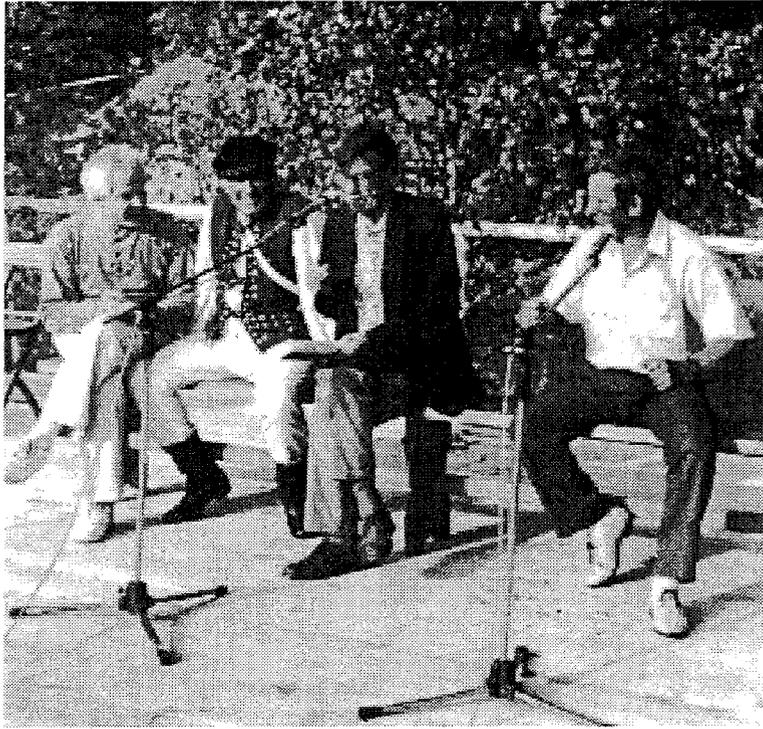

Тепле сонечко і легенькій вітер колисав смереки і буки на Магурі, тихим шелестом чарував тисячи лемків прибулих в Зиндранову на десяте – ювілейне свято "Од Русаь до Яна". 14 і 15 липня 2001 р. придавав настрою і душевної радості.

Дякувати Богу десятий раз збираються лемки не лем Польщы але Словаччини, України і заморских країн. Для лемка, в души якого горит любов до землі, віри, традиції, культури предків, велика радист бути на ювілейному святі, покласти квіти до памятных знаків Володимиру Хиляку і Івану Русенку, жертвам концлагерей "Талергофа" і "Явожна", полеглим на Дукельскім перевалі в борбі з німецькими фашистами.

Голова Ради Музейного Товариства Федор Гоч тепло привитав представників властей і всіх гостей. Ювілейний концерт розпочався патріотичною піснею "Гори наші Карпати", яку присутни вислухали стоячи. Концертну програму продовжили художни колективи Польщы, Словаччини, України, Ромів а в перервах поезия, гумор, жарти і конкурсы. Велика майстерніст виконання і духовніст лемківской пісні не єдному викликала слезы, бо напонила дитинство і щасливе житя на рідні землі до вигнання. Перший ден ювілейного свята закінчився при огниску над ріком Панном де старши і молодеж вела весели бесіди, кус випивали і жартували до пізної ночі. А при музею цілу ніч грали музики з Ладомировы і молодеж бавилася.

Другий ден ювілею розпочався урочистом Літургійом в церкви, яку служив о. Декан Галчик з Криниці в асисті пят священників. Потім процесия на цмонтір де була отправа за вшиткых померлих лемків.

На святі музейнім „Од Русаль до Яна” в 1992 р.

По обіді продовжались виступи художних колективів. Приємні було видіти радосні зустрічі, душевны бесіди на рідні землі в серці лемківской культури яким є Музей – скансен в Зиндранові.

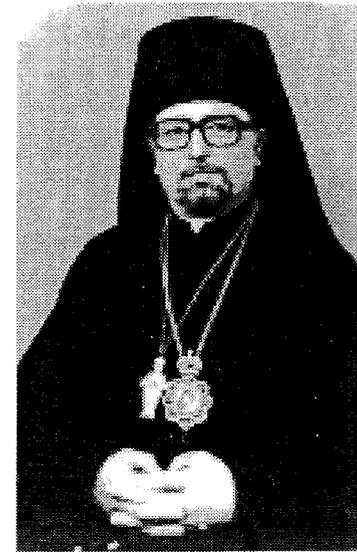
Сего року свято Русаля в Зиндранові було добрі zorganizоване, прекрасна програма, а може найважніше то, же як николи до того було дуже молодежы і дітей.

Тяжко на серци було прощати Зиндранову, наше ювілейне народне свято, але радіст от пережитого і надія же за рік будеме ту зас зогривала душу каждого.

П. Когут.

АРХИЕПИСКОП ВЛАДИКА АДАМ ЮВИЛЕЙ ЖЫТЯ 75 – РОКІВ

Александр Дубец народився в с. Фльоринка, повіт Новий Санч 14 вересня 1926 р. в лемківскій родині. Житя Його як і Родины од дітинства і молодости не было легке, а велике горе принесла II світова война. В часі німецкой окупації в 1942 р. гітлерівскы власти арештували і замучили в Освенцімі Василя Дубця – Няня Александра.

На 13-тім роци житя молодой хлопец остає в родині пів сиротом. Вчиться в школах якы тогды были і помагат родині на господарци. В 1947 р. переживат трагедию

лемків акцию “Вісла”. Вигнаний з родином з рідного села на Лігниччину. В 1955 р. померла Його Мама на выгнанню, а Александр продовжувал выбрану дорогу школы, науки в Варшавській Духовній Семинарії, а дальше кінчил Християнску Академию Теологічну зо званьом магістра богослова.

Вертає на Лемковину служити рідні Церкви і Народови. Обнимат парафію в селі Висова, а одталь скоро призначають здібного священника деканом в Сяноци. В 1983 р. митрополит Василий покликал декана Александра до монашеского стану і охрестил іменом Адам, а скоро потім признано архи-Мадритом. 30 січня 1983 р. в соборі св. Марії Магдалены в Варшаві архимадрита Адама висвячено епископом, а юж в жовтні 1983 р. приділено на катедру Перемишлянско – Новосанчівской Епархії з урядуваньом в Сяноци. В 1996 р. Владика Адама піднесено до звання Архиепископа.

Од початку свого урядування в нові епархії Владика Адам активно діяв для добра нашої Церкви, а також дуже помагає в культурнім життю Лемків в рідних горах. При

помочи Його старань виросли нові церкви – перша в Зиндранові як пам'ятник 1000-ліття Хрещення Руси, пак в Криници, Розділю, Горлицях. До Церкви Православної прийнято Монастир в Уйковичах коло Перемишля. Юж в такім віку, як видиме, Владика Адам кожний рік иде служити в одпустовім святі на гору Явір в Висові на празник Петра і Павла. Хоц не легка дорога на гору, як погода дощова, але Владика был і в тім році. Майже кожний рік веде Архиерейску Службу в Ждини в часі вагрянних свят. Не минал коли міг і музейне свято “Од Русаль до Яна” в Зиндранові.

Його висока свідомість не творит ворожости до братів Лемків греко-католиків, лем кличе до єдности, до спільної молитви в єдного Господа в науци, же Уня в 1596 р. нас розєднала в єднім східнім нашім візантійскім обряді. А поділ конфесийный шкідливый нам і гнеска, бо наша віра то не Москва ани Рим лем Київ і Крим.

Ювілей 75 років Владикы Адама розпочався в Саноци урочистом літургиом в неділю 12 серпня і ювілейном богатом гостином з помочом Парафії Православної в Сяноци. На ювілейне прийняття приїхали також Гости заграничні в тім делегация Фундації Дослідження Лемківщини зо Львова якої витаня і жычия Редакция “Загороди” поміщат і долучатся разом з Радом Музейного Товариства до теплих щирих речень Приятелів – Лемків з України. Бо памятайме, же історичний Архиепископ Адам то сын Лемковины, то Лемко спід Бескида з діда прадіда.

Най Господ дає Йому здоровля і сили в дальшій жыттю і архипастерських діянях. З нагоди ювілею Архиепископ Адам отримав сотки телеграмів, листів та квітів. Най МНОГАЯ ЛІТА, яке зо щірого серця співали гости додаст сили Ювіляру до дальшой праці на ниві Святого православія і нашого народу.

На МНОГАЯ І БЛАГАЯ ЛІТ.

Приятелі з Польщі і України.

Високопреосвященний Архиепископе

Адаме!

Дорогий наш Владико!

*Щиро вітаємо Вас із Ювїлеєм — 75-ти реччам від Дня народження. Від
душ бажемо Вам доброго здоров'я, довгих лєт плєдної праці на нивє
святого православія є добра нашого народу у рідних Карпатах.*

*На своєму життєвому шляху Ви зазнали немало труднощєв та прикрощєв,
але завжди були сильнє Божим духом є перемагали по волє Всевишнього.*

*Вам судилося відроджувати релєгійне, духовне є культурне життя на
Лемківщинє пєсля трагєчної операції «Вєсла».*

*Завдяки Вам відновленє старє є збудованє новє храми, засновано монастир,
прославлений Великомученик Максим.*

*Щєхай Всевишній має вас в опіцє, примножє сили для нових звершень у
невтомній праці для добра нашої церкви є народу.*

З повагою та любов'ю,

Фундація дослідження Лемківщини

Л. Швагала

Клуб патрєотів Лемківщини

В. Туркало, А. Солинко, Я. Кохут

Львів, 14 серпня 2001 р.

ПЕРЕХІД НА ПРАВОСЛАВІС В ТИЛЬОВІ

- Мене інтересує перехід люди на православє в Тильові. Віра – то глибокы переконаня з дітячіх років. Зричі ся своей віры і перейти на якусу іншу, то єст барз складно навет для одного человека іщі складніше для цілого села, до того не примусом, а по свому бажаню.

- Я ті оповім, як то было.

Тильова по першій сьвітowej війні была спалена. Зостали ся цілы лем штирі хыжы - Ружылова і Гойдичова і на Дримаку дві. Были спалены клєбанія і школа. Школа была обложена специяльнов цеглов. Меджы цеглов были білы паскы, гарда была, клєбанія была велика. З Тильовы дуже люди перед першов сьвітовог войнов было в Америци, то на тоты будовы грошы давали. Но а по войні люде жыли бідно, хыж не мали, сідили в тимчасовых будах.

В тот час пришов до села молодой енергічний ксьондз. Йому зробили план того будівництва новой клєбанії і він ся взяв до будованя. А люде не хотіли, жебы юж зачінали тото будівництво, бо не мали грошы, не было одкаль брати. Тогди ксьондз повів, жебы ся підписали, хто не протів. Дакотры ся підписали. Підписав ся Тимцянин Михав. А Грубий Михав служыв в Тимцяня і тот го післав на тоту будову (він був іщі хлопчіско). Там розберали порозвалюваны стары будівлі і ськіна впала на Михала, поламало му руки. Люде ся збунтували, хотят иті до суду. Але тоты, што были в Америци – Дохняк Гаврила, Дохняк Ваньо, Геринчакы, мої няньо - гварят, же суд буде на стороні ксендза і люде будут мусіти давати грошы на будівництво. Но і тогди хтоси порадив, жебы перийти на православіє. І на тото люде пристали. Не хотіли перийти лем Юровскы - Михав, Павел і Ясьо, Вітовы, Тимцянины,

Круль і Чає. Они ходили до той церкви, што была, а мы спочатку не мали ани попа, ани церкви.

Пришов з Вольні піп (писав ся Івашків), такый з борідков. Спочатку одправляв в кулку. Там на верху была сая, нижше – склепы, што продавали, іщі нижше склепы, ди тримали товари. То в тій салі одправляли. Перше в тій салі робили вісіля. Зато, же вынанимали, платили пят злоты. В нас вісіля на рынку не робили лем в хыжы, або в кулку.

Тай там зробили іконостас і царскы двері і зме там ходили на Службу Божу. Так ся тягло дос довго, покыль поставили нову деревяну церков.

З тима церквами ся зачала медже людми незгода, ненавист. Тых, што не перешли на православіє, звали уніятами.

- Я бы николи не подумав, жебы в такім культурнім і передовім селі, як Тильова так негарді ся люде поводили.

- Видиш, в Тильові дос было мудрых хлопів. Были в Америци, на войні, в плені в Австриї і в Росії. Але што робити? Біда примусила люди штоси робити. Но а оно як ся зачне, то пак переходит границу.

В нас гмерла дітина, тай треба было поховати. Пішли мама до ксендза і ся зьвідуют: “Отче, ківко то буде коштувати?”

“Сіст тісячи”, - гварит. “Сіст тісячи?” – гварят мама, - “То сіст кроків до церкви і сіст тісячи? Ніт, я так поховам.” Но тай так без попа ховали. А хоругви мусіли дати. Але гріб запечатувати пришов. Як відів, же гробик понесли на цмунтірь, то пришов. Бо то є такый закон, же ксьондз мусит запечатувати гріб. Тівко вшыткого што він зробив.

Погім того ксендза, што казав сой будувати тоту велику клєбанію забрали деси гет.

- Ківко поля мала церков в Тильові?

- Дос мала. Вшытко ліпше поле было церковне, або паньске, а людом яке гірше – по потоках, по горах.

- То гварите, же священники были дос пан/?

-А якже, то били паны. Быв в Тильові такый ксьондз, што куриг файку. Тота файка была така довга, мало не до землі. То він вытігав з той файкы цибух і ним бив хлопа.

-А зашто?

- Ці коровы загнав на його поле, ці шкоду му якусу зробив. Скаржыли ся пак.

Моя мама зо Шкляри, то оповідали, же в них мав ксьондз дві парафі – в Шклярах і в Дальові. В одну неділю ся одправляло в Шклярах, а в другу в Дальові. Він мав прекрасны свої кони, они нич не робили і міг нима на парафію ся повезти, але не хотів, хотів, жебы за ним присилати фуру.

Хтоси з маминой родини пішов за ксендзом на Великден до Дальовы, але запряг не кони, а волы і з тима дошками, што в суботу

возив гній. Воли идут помалы, тай ксьондз ся спізньыв. Ходив од вікна до вікна по хьжы, а фуры ние і ние, нервував ся. Як вздрів, же тот волами иде, то закрічав:

-“Посмотрітеся на дурака, він за мов волами пришов і з тьма дошками, што вчера гній возив”.

- Од того часу ся тот шальварк скінчив. Юж бівше ніхто за ксендзом не ходив, лем сам приходив своїма кінми. Тівко тоты коні мали роботы, же што другу неділю одвезли ксендза на друге село.

Тогди на церков давали скіпщину. То значіт, же з каждой копы на церков треба было давати сніп (зо 60 снопів – еден) зерна – пшениці, жыта, ярцу, оркішу вівса, лену. Люде сіяли зерна дуже, бо з того ся жыло. І то так по снопові, ківко то ся кіп робыло. Но то они мали дос.

А ту война за войнов. То велика ріжниця міджы колиси, а тепер. Тепер греко-католицкий священник, як ся го звідате, ківко дати за похорон, то гварит: “Ківко дате”. А колиси ніт, ківко повів. То велика ріжниця. Як віділи, же люде бунтуют ся на комунізм, переходят на православных, то тото скасували, зробили меньше.

- Значіт, головнов причінов переходу на православіе было тото, же людом тяжко было по войні давати грошы на будову клібаніі.

- Є. Люде не мали, а церков од них вымагала. Хьжы были по войні спалены.

- Но а де взяли грошы на церков?

- Та то было пізнішше, як юж сой люде хьжы поставили, кус ся розгадували. Тай помагали тоты, што были в Америци. Тоту церков зробили деревяну, а не мурувану, як тамту. Єй поставили на гірці над Канцерівков, не знам, ці на Мальовім поли, ці на Міжьовім. Гарда была церков, з банями. Поляки пак єй розобрали. Стара церков была на польску моду, як костел. Та она і тепер ест, але зробили з ньой костел.

- Я чув од няньа о Куцеловскім. Коли він бив?

- Куцеловский бив, як я ходив до школы. То было по войні. В Тильові тогди ішчы была греко-католицка церков. Його ховали греко-католицкы ксендзы.

- Ці перехід Тильовы і інших сіл на Лемківціні на православие можеме пояснити результатом москофільской агітаціі, революційным рухом перед сьвітовов войнов, політычныма

вплывами на лемків – робітників в Америци, тым, як ся повела Австрия з лемками в час войны, русков революційов, што принесла рівніст, ці, доправды, в зарозумілости сьвященників і великих податках на церков?...Ці, може, была якыса глубша причіна?

*Записав Петро Курпан з оповіди
Михала Панця в 1999 р.*

НА ПОХОРОНІ В ПАНЦЯ МИХАЙЛА

Коли помирає молода людина, то це для родичів, близьких і знайомих є великою трагедією, великою втратою. Коли помирає людина, що прожила довге життя, то до її смерті люди чуттєво підготовлені, вони розуміють, що так мусіло статись. Старші люде часто задумують ся над своїм часом, бо дається вознаки хворе тіло. Але відчуття не старіє, воно таке, як у молодих. Людина в 60, 70 і навіть в 90 років не відчуває, що прожила життя, вона не замітила як пролетіли її роки. Вона не хоче померати. Вона не може собі представити, що завтра її може вже не бути. І нічого може не бути, ні привичних турбот, ні рідних, ні близьких людей, ні того помешкання, де жила. Тому смерт є для кожного передчасною. Була вона передчасною і для покійного Михайла і для його близьких. Коли йому ставало погано, він благов: “Ратуйте мене, я хочу жити!” Для його краян разом з ним відходить їх батьківщина, їх гори, їх мова, їх пісня, їх звичаї, їх край і пам'ять про нього. Михайлові, коли назавжди покинув свій край, було 36 років. І хоч десять з них були розтрачені поза межами свого краю, він в повну міру скоштував лемківського життя. Орав землю на схилах гір, засівав її, косив, збирав врожай, виховував дітей. Таких старших людей, як він з нашого села вже майже не залишилось. Кажуть, що людина, відходячи, нічого з собою не забирає. А Панцьо Михайло так багато з собою забрав. Він добре знав життя наших людей. Він

міг би розказати про те, як в першу світову війну мадяри спалили наше село Тиляву, а людей вигнали до Австрії і вони там кілька років поневірялись по “ляграх”, як потім, коли повернулись, заново будували село, як господарювали, як були втягнені в політичну і релігійну боротьбу, як частина людей в 40 році виїхала на Україну, а через рік повернулася, як тих людей зразу взяли на роботу в Німеччину, як вони, повернувшись через кілька років з Німеччини, змушені були покинути своє село, але вже на завжди. Михайло до останнього часу все добре пам’ятав, цікаво вмів розказувати.

Все, що знав, він не хотів забирати з собою, хотів нам залишити, для нас, наших нащадків. Та нам ніколи було у нього усе це забрати, ми весь час відкладали. А час безпопадний, він разом з людьми забирає нашу пам’ять, залишаючи наших дітей і внуків сиротами, безбатченками. А вони освічені. І прийде час, коли їм дуже захочеться знати хто вони, відкіля їх родичі, що то були за люди.

Але вони нічого не можуть взнати, їм їх батьки нічого не залишили: ні своєї літератури, ні своєї історії, ні своїх родословних, ні навіть своєї мови. Це є непросто. Тож не відкладаймо, не надіймось на когось, а записуймо самі те, що пам’ятаємо, що пам’ятають наші батьки і діди, ті люди, що там родились.

Я дещо записав з розповідей Панця Михайла. Але основне думав записати зимою. А зими вже не буде. Тож його смерть для всіх нас є великою втратою.

Прости нас, Михайле! Хай Господь прийме тебе у своє царство.

ВІЧНА ТОБІ ПАМ’ЯТЬ.

Михайло Панцьо (Бабиїв) народився в 1910 р. в селі Тильова. Помер 2-го листопада 2000р. на Україні.

Петро Кирпан

ДОРОГА ДО ДОМУ

Вчора повернувся із Зиндранови де відбувалося 10-е свято лемківської культури “Від Русаль до Івана”. Дивне і чудовне, чарівне святкове дійство. Незбагненні почуття, невідомі сили змушують тисячі людей приїжджати сюди, щоб взяти участь в цьому дивовижжі, бути тут присутнім, спілкуватись із подібними собі людьми. А приїжджають в Зиндранову лемки не тільки з Польщі, але із Словаччини, Америки, Канади, України. І приїжджають не тільки лемки, але і поляки, німці, жиди і інші, котрі жили в цьому регіоні, або їх батьки. А ще винятковість Зиндранови в тому, що ідея свята зродилась в феномена лемківської природи Федора Гоча. Він перший зорганізував однодумців, котрі почали створювати художні колективи, гуртки, громадські організації на теренах зруйнованої, майже, безлюдної Лемківщини. Серед них пп. П. Стефанівський, св. П. М. Донський і ін. Це були дуже важкі повоєнні часи. Тільки ті люди, що пережили ті чорні, жакливі дні можуть це зрозуміти, поспівчувати цим фанатом, лемківським Магеланом відродження Лемківщини та повоєнної Польщі.

На, привеликий, жаль однодумці, сиротники, співдіячі з часом з різних причин (політичних, духовних, особистих) залишили його. Це тема окремого дослідження. Але, на щастя, Гоч не розгубився, не здався на волю долі, а боровся за Лемківщину, за її культуру, історію, відродження. І треба з гордістю за нього сказати: Він переміг! Є скансен! Створені пам’ятники жертвам 2-х світових воєн! Є свято “Від Русаля до Івана”! і все це є прекрасно! Але час рікою пливе і з часом все іде і все минає.

Федор два роки разом з друзями і громадськістю відзначив своє сімдесятріччя. Він за своє яскраве і бурхливе життя удостоєний і нагороджений безліччю урядовими і громадськими нагородами і відзнаками. В часі святкування

ювілейного десятого фестивалю “Від Русаля до Івана” відбулася традиційна науково – практична конференція “Шляхи і способи відродження Лемківщини”. В конференції взяли участь вчені, працівники музеїв, керівники лемківських громадських організацій Польщі, Словаччини, України. На превеликий жаль виступ Ф. Гоча був надзвичайно песимістичний, сумний. Він поставив запитання: “Хто буде продовжувати розпочате сорок років тому відродження Лемківщини? Кому передати керівництво, Скансен? Хто буде організувати “Русалю”? Я вже не молодий! Але найприкріше те, що мені ніхто не хоче помагати”.

І це дійсно так, дійсно гірка правда! Гірка дійсність! То що не робити?

Численні виступаючі : М. Мушинка, Й. Родак, П. Когут, Т. Колбасинський, Є. Дзядош і багато інших говорили, навпаки, з оптимізмом, що скансен буде жити і працювати, свято буде продовжуватись. Громадскість, держава (уряд) не дасть згинуті такій чудовій традиції. Це всім на користь і державі в першу чергу. Всі виступаючі заявили, що будуть в якийсь спосіб помагати йому. Але посправді проблема надзвичайно складна. Тай врешті ця проблема не тільки Зиндранови. Ця проблема Лемків – Русинів – Українців Польщі, Словаччини, України. Всім відомо, що в Словаччині лемки поділені на Українців і Русинів. Цей поділ зумисно стимулюють деякі чиновники . Чи потрібні в Польщі Обеднання Лемків і Стоваришіня Лемків, врешті не булоб це бідою для лемків якби вони працювали на одну ідею, спільно не роблячи між собою різниці, усвідомляючи що вони з одного коріння, від одної мами – Лемківщини.

Настає питання: Чи можливо відродити Лемківщину. Можливо якщо в цьому буде зацікавлена Польща і Словаччина. Тому потрібна не тільки матеріальна підтримка, але й моральна, духовна, інформаційна. На жаль поки-що ні одна держава в цьому не зацікавлена. Навпаки: Нема лемків, інших нацменшин – нема проблем.

В Словаччині вирішити проблеми лемків-українців-русинів легше і простіше тому, що вони залишаються жити компактно на своїй історичній території. Іх тільки не треба ділити штучно на українців і русинів, припинити політику асиміляції. В Польщі це значно складніше. Повернути на Лемківщину депортованих лемків не просто. Народжені на Лемківщині люди уже не молоді. Молоді “прив’язані” до місць свого проживання багатьма факторами моральними, матеріальними, сімейними. Робота, навчання, хата іт. Ін.

Але! Але як щоби польський уряд, парламент визнали депортацію лемків, Надсянців, Холмцаків і ін. як незаконний і злочинний акт тоді виплилоб і відповідні наслідки. Депортовані мали би право повертатись на свої власні землі, садиби, обійстя, отримати компенсацію за втрачене майно.

Охочих повернутись булоб багато, але є такі, що могли би переїхати на своє чи батьківське обійстя. Таким чином малозаселення Лемків сумне, на території якої зруйновано понад 700 сіл могла би поступово оживати.

Вважаю, що для реалізації такого проекту для початку треба організувати “круглий стіл” ОЛ, Стоваришіня Лемків, Об’єднання Українців Польщі, українці, русини Словаччини, представники Лемківських організацій України і звичайно представники влади Польщі і Словаччини. Необхідно виробити головні напрямки роботи. Тільки спільна праця всіх депортованих може дати добрі наслідки. Злагода буде, сварка руйнує. Пам’ятаймо про це.

Звертаюсь до Лемківських організацій в Польщі: Організуйте зустріч.

Під лежачий камін вода не тече. А хто стукає – тому відчиняють.

*З повагою голова ФДЛ у Львові
Я. Швягла.*

КАРПАТИ В РУІНАХ

Мої уваги по подорожы по Лемковині

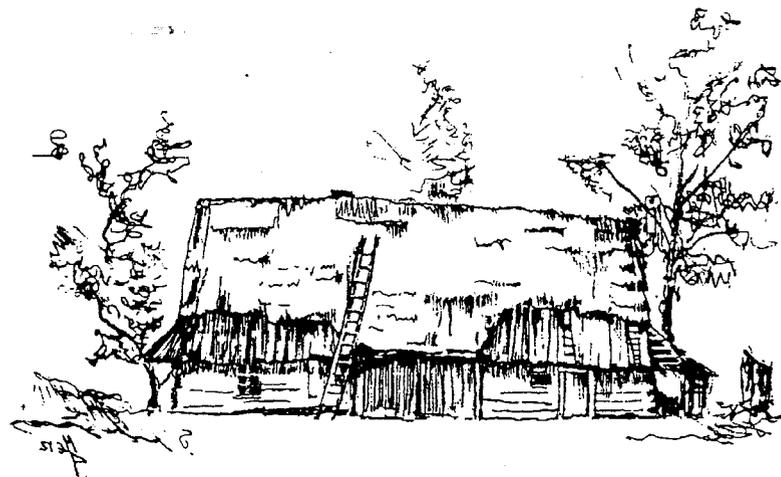
Того року одвідів єм рідну Лемковину. Хоц в пару словах хочу поділиты ся з читачами своїма увагами, а сут они ріжни. Запамятав єм знищыня в горах в 45 – 47 р., але тепер відів єм іщы гіршу масакру, бо юш валяють наши горы. Где видят грубше дерево то тнут і тягнут бульдозерами, котри доконуют масакри решты молодого дерева, нищат потічки котрима сплыват вода, роблят новы яругы. Таких яруг соткы по наших горах. Едним словом пхають наши верхы до моря.

Річки і потічки колиси были пилнуваны. Гнеска зміняют корита, торгають берегы, несут землю до моря. Нее абсолютной охорони над водом, вода всяди затрута. Колиси люде пили воду з рікы в Горлицях, гнеска навет в Бортнім ся не напеш, одкал вода бере початок. Видно, адміністрация лісова не дбат о порядок в лісах.

Купив єм в краю кілька розмаітых книжок. Ту зас новы проблемы. “Москофілы”, “Українофілы”. Тоту назву дали нам Полякы в першу віну і она ся тримат, наши предки нима не были. Арештувалы хлопів по селах зато, же чытали кныжки писаны по нашому, нашими авторами. За таку цінну літературу треба быво нищыти нарід, давати му призви́ска.

Нее кінце дискусьї – одкаль пришли Лемкы - тото то юш до пересады і без кінце пишут. Передовшыткым “Лемками” нас охстили Полякы в 1930 – 36 р., лем на “Польскім зоні” мы належали і належыме до “Русинів”. А кто нас так охстив і коли? То тіж не перша назва. То тіж істория велика “не мы походиме з Поляків, а Полякы походят з нас.”

Мам тіж увагу до дакотрых наших писателі. Миняют оны букву “ы”, попросту хотят змінити нашу мову, писовню. То

Rys. Krzysztof Koszewski

єст неможливе. Я николи не вчывся по нашому писати. Пишу лем з нашої бесіды так, як мене родиче навчыли. Познав єм алфавет і так пишу і читам. Знам, же не пишу граматычні але пишу і читам без школи. Трафлям часто на писмо лемківске в котрім юш нема букви “ы”. Часто мі смішні таке читаня выходит, хоцбы для прикладу: “Ти найдороша в житі”. Ту юж трудно зрозуміти, ци то єст в “житі” (зерно), ци в жыттю. Не можу зрозуміти чого тога буква так перешкаджат. Мы ей маме од 862 р., а тепер по пережыттю понад 1000 р. зачава когоси колоти. То єст перши словянскі алфавет котрым ся послугуєме і наї остане дальше наш.

Мам тых уваг веце, але не хочу ся задуже розписувати. Другим разом напишу більше. Думам тіж выбрати ся на “Ватру”, як здоровля позволит.

Мадзік І.

Ансоня.

МОЯ ГРУШКА

Гори, гори, лісом вкриті
Гори наші Бескиди
Вже пів віку проминуло
Як я вас не видів.
На то важна є причина
Така наша доля
Бо нас з вами розлучила
Підла чужа воля.
І всі оті довгі роки
Вас не міг забути
Тільки думав в день і в ночі
Як до вас вернути.
Повернутись і згадати
Буйноквітні весни
Де малим мене водили
Мої старші сестри.
Як із квітів вінки плели
Як гриби зберали
Яке було в нас дитинство
Про все щоб згадали.
І от прийшла добра доля
Настали дні веселі
В своє село я приїхав
По Господній волі.
Іду помалу ніби вперше
По рідному селі
І неможу ніяк знайти
Своєї оселі.
Вже не росте як колись
Лікувальне зілля
Все згадую мов зі сну
Як тяжкого безсилля.
Де колись стояла хата
Все корчами вкрито
Поросло все бурянами
Там де росло жито.

На подвірю вже немає
Студенки – кадоба
На горбочку зустрів грушку
Як рідну особу.
Добрий день моє дитинство
Дереце зелене
Ти всі оті довгі роки
Чекало на мене.
Перенесла злі морози
Силу вітровійв
Зберегла в своїм тілі
Зустрічі надію.
Я кланяюсь тобі низько
І як дівча цілую
І букет польових квітів
Сердечно дарую.
Ми з тобою однолітки
В дитинстві в купі жили
Тебе в мій день народження
Тато посадили.
За то йому вічна пам'ять
І царство небесне
Що він думав у той час
Про моє майбутнє.
Правда, я вже постарів
Скроні посвілили
А ти гарно свою крону
Зелену розпустила.
Бо так було і так є
І так вічно буде
Що живуть на світі різний вік
Дерева і люди.
Що ж грушечко радий я
Зустрічі між нами
Пригости мене на пам'ять
Своїми плодами.

Вони ще тверді і терпкі
Це я добре знаю
Но для мене дуже смачні
Бо з рідного краю.
Чи зустрінємось колись
Того я не знаю
Но що прийдуть мої діти
Тобі я обіцяю.
Щоб ти здоровою росла
Ще довго зеленіла
І так тепло як мене
Нащадків зустріла.

*Комара Іван Степанович - м. Тернопіль
Народився в селі Бортне на Лемківщині.*

СЕЛО СМЕРЕЧНЕ І СМЕРЕЧНЯНЕ

О нім то, о селі Смеречне барз гарді написав Александер Худик в свої книжці. Не давно вышла з друку іще одна нова книжка о Лемках в котри автор Александер Худик барз шыроко описує історію не лем самого села Смеречне але цілых родив, котры од поколінь там мешкали, будували тото село і творили одну вельку спільноту, як одну родину. В кнжкці Худика найдете тіж особисты спомины о родині Худиків од найдавніших років але і о тым вшыткым што діялося в Смеречным в часі другой сьвітової війны. Історію і трагедию Смеречного Александер Худик описав на 250-х сторонах. Єст што читати, єст на чым ся застаналяти. Написана в языку польскым. Можут з ней познавати нашу історію але і трагедию не лем Лемкы але і Полякы, нашы сусіде. По тым красным квітнучым селі ани шліду не зостало.

Не буде той книжкы в шырокі продажі. Єй наклад то кількадесят штук, але мож ю набыти в самого автора під адресом:
А. Худик, 72-200 Новогард, ул. Лесьна 11/13.

Дякуєме Вам Александре за Вашу книжку яком пошырилисте і збогатили нашы відомости о наших подіях на Лемковині в остатніх 100 роках.

Ярослав Зволінскі.

ПРО ВЕСЕЛІСТ

На лемківскім фестині
Як в веселій родині.

Раз на світі жыю:
Співам сой і пию.

Де ся лемкы зберают,
Там танцьцуют й співають.

Без веселости
Ніт в світі радости.

Як ся зыйдут гості,
Повно веселості.

Як лемкове співають,
То ся горы розвивають.

На фестини в горы
Зіжджаються хоры.

Де веселы гості,
Радо на помості.

На лемківскім фестивалі
Ходят дівкы, яко кралі.

Де спів і гостина,
Там щаслива родина.

Красний спів і музика
Радує чоловіка.

Лемківскы хоры
Веселят горы.

Лемко, вера Боже, Без забави не може.

Хоц біды заживам
А танцьцюю і співам.

Пісні нашы прадавны
Сут веселы і славны.

Гудацы грают,
Аж ся горы розвивають.

Зобрав Василь Турнакович.

ВІНОЧОК ДЛЯ ЛЕМКІВСЬКИХ ДІТОЧОК

ТРИ МАТЕРЕ

Три матере сут у мене,
Лемківського сына:
Божа мати, рідна Неня
І Мати Лемківщина.

Мати Божа охоронит
Од лихой напасти,
Рідна неба мі прихылят
І жычыт мі щастя.

Рідна Мати Лемківщина
Дає насолоду,
Выховує мня як сына
Рідного народу.

Памятайте, любы діти
Рано і при вечері
Треба щиро ся молити
За каждую з Матерів.

ОСІН.

Золота осін: кождому – хосен.
Літо дає коріня, осін – щедра насіня.
Бер літо горбом, а осін торбом.
Серпень – з міхом, а осін – з оріхом.

Вересень фуrom везе бандуры.
Як вересніє то дождык ліє.
Осінній дзвіночок кличе в школу діточок.

Осіннє сонце, як вдовине серце.
Жовтень надворі: тісно в коморі.
Жовтень до гаю, а птахи - до раю.
В листопаді - голо в саді.

НЕ ЛІЙ, ДОЙДЖЫК, НЕ ЛІЙ

Не лій, дожджык, не лій,
Бо ти не казали,
Бо мене, сирітку,
На поле выгналі.

На поле выгналі,
Мериндю не дали,
Лем мі на пишалці
Пискати казали.

ПОДУВАЙ, ВІТРИКУ

Подувай, вітрику, з горы до долины,
Понес співаночки до мойой родины.

Як она почує, то ся возрадує,
Же ей сиротина добрі ся там чує.

А я ся ту чую, як ружа в терніні,
Бо щоден баную о свой родині.
Василь Турнакович

ПРИШЛА ОСІН

Пришла осін гордо сміло,
Листя всяди пожовтніло,
Пташки в зграї ся збирают
І за море одлітают.

Сіє дожджык над лісами
А пастушкы, што з вівцями,
Огні палят, приспівуют,
Ябка й сливки сой смакуют.
Йосип Жвірик

ЩЕБЕЧЕ ПТАШЫНА

Щебече пташына на сухім конарі
Же юж осін іде з хмарами упарі.

Незадовго треба од тале летіти,
Тяженько ій буде рідний край лишыти.
Анна Галчак.

ОСІННІЙ ЗАСІВ

Лігают зерна золотисты
У свіжы ложа чорных скыб.
Юж скоро пісню падолиста
Послухат наш майбутній хліб.

Лігают зерна, яко іскры,
Надії сонцу повнят час,
І праця на долонях рыскы
Гартує газдам в добрий час.
Іван Головчак

ШТО ТО ТАКЄ? (Загадки)

Бродит в лісі під корчами,
Ма кожушок з іголками,
Зберат ябка і грибочкы
Й зносит сой до комірочки?

(Іжак)

В сивім мосі при дорозі

Стоїт сой на єдній нозі
В капелюшку гном маленький,
Просит: - Воз мня: Я – смачненький.

(Гриб)

Вночы в дома не ночує,
Лем по лісі сой полює,
Ма округлы велич очы,
Вшыткы видит серед ночы.

(Сова)

По деревах у садочку
Пильно пукат молоточком
І вытігат сой мясиво,
Бы деревьям было миво.

(Жовна)

Суне в небі чорне сито,
Гарчыт, выє барз сердито
У похмуру непогоду
На поля нам сіє воду.

(Хмара)

Літат чымчык по долині
у сивенькій кожушынці
вшыткых боїтсья ухатий:
глядай де бы ся сховати.

(Заяц)

Зобрав і записав Василь Турпакович.

ЯК СЯ ЗБЕРАЛИ НА ЛЕМКОВИНІ КОЛО ДУКЛІ

Зо споду бабы носили довгы линяны сорочки, або подівкы.
Подівкы могли быти повішнаны.

Коралі мусіли мати 12-цет ниток. Они коштували дві коровы.
Были зроблены з правдивого коралю.

Запаскы одівали до церкви чорны, небескы, білы і інакшы.
Горсет був ядвабный з підкладков.

Лайбик був зо заокругленыма фальбанками.

Лайбича было з фальбанками без підшивкы.

Пінчохы зачали носити в 25 – 26 роках. До того часу бабы
носили скірни з шырокума холявами.

Черевіки з узкыма носками бабы носили юж по 30-ім роци.
Іх в Дуклі робив жyd Нахман. Там був тьж такый шевц, што
робив обув, же рипіла.

Фартухы шыли зо свого полотна і з купчого.

Кожухи купували. Они были довгы. Бабы тьж носили довгы
кожухы. Бабскы кожухы были збераны в поясі. По 25-ім роци
зачінают носити короткы кожухы.

Катанка была з підкладков і довгыма рукавами. Кожуся
вдівали з верхы по катаньци.

Кошуля – теплий спідній лах.

Опліча – коротка спідня сорочка.

Ліфіків не носили.

Майткы ся зявили по 30-ім роци. Они были по коліна і
носили іх, як было студін.

Пряли в нас веретанами і на машынках – прядках. На
веретенах ниткы были ліпшы, як на машынках. Під горсет
одівалося опліча з тонького лену.

Молоду до вельону не зберали, лем плели вінец з вівса і на
нього вдівали вінец з руж. До віньца привадзувало ся 12
басанунок. Молода мала на собі білый кабат з цвилишкы (білого
полотна з білыма квітами). Горсет одівала червеньый. Басанункы
на вінец мали быти шырокы і дос грубы з квітами, крім того в
молодой мусіли быти коралі. Як ся твоя мама оддавала, то

черевікы были высшы, а як я ся оддавала, то юж были нижшы.
По тридцетім роци дакотры дівкы зачали ходити в мештах.
До церкви люде в нас ходили обути. Або несли зо собов
обув і коло церкви ся обували.

В зимі до школы обували скірні. Як їх не выстарчало, то
тоты, што ишли рано мінялы ся з тыма, што ишли по полудни.

На нас, діти, вшитко шыли мама. Шилося руками.

Навет катанкы і лайбичата шыли руками. Опліча тыж.

Коноплі были першы і другы. Их ся выберало за двараз.
Першы были мягкы без насіня, з них прядиво было мягке.
Пак выберало ся вшитко, што ся zostало.

Коноплі і лен чесали на шутці. Тото прядиво, што ся лишало
на ній зверхы, звало ся верхівкы. Друге ся звало клоча а третє –
повісма. До конопляного повісма додавало ся лияного прядива.
З нього шыли сподні, плахты, простерадла на поціль, плахты
што носили на плічах. Верхівкы і клоча ишли на міхы. З
лияного полотна шыли обрусы, оболочінкы, хлопам сорочкы
і сподні на неділю.

Героки шыли з чорного сукна з підкладков. Гунькы тыж зо
сукна, але без підкладкы.

Сердакы одівали бабы.

Нагавкы - сподні з білого полотна. Спереду був на них
такый язык, а по боках сині облямкы. Они могли быти червенны,
або двоякы.

Холошні – сподні з бурого сукна.

Лайбикы прикрашали блищачіма гузиками.

Гачі шыли з повішьяного полотна.

Полотно, што вырабляли з лияного і повішьяного
прядива, мало довжыну 21 – 23 метры.. каждого з tych полотен
выробляло ся в роцы по 3 – 4 скрутки. Клочане полотно не
білили, лем прали, жебы ся збігло. Полотно ся выбілювало ціле
літо, лем го треба было поливати.

*Од тети Марисі Баран (Шафран) з Тырцаны
записав Петро Кирпан в 1998 р.*

ОСЕРЕДОК КУЛЬТУРИ ПРАВОСЛАВНОЙ В ГОРЛИЦЯХ

Може не вшиткы о тым знаме, а знати нам треба, же при
православни парафії в Горлицях істніе і юж провадит свою
активну діяльність

ОСЕРЕДОК КУЛЬТУРИ ПРАВОСЛАВНОЙ “ЕЛПС”. (надія)

Осередок тот zostав покликани декретом з дня 11 вересня
2000 рока, Православного Архієпископа перемышского і
санчывского Адама.

Осередок ма пошырювати діяльність релігійно освітову.
Містит ся в поміщянях православной плебанії. В векшых і
меншых саях згромаджено юж дост гарді розмаїты памятки
(іконы, книжкы, газеты) котрыма опікуеся, як і цілым осередком,
священник мгр Роман Дубец.

Як видно, буде тот осередок барз важном остойом для нашой
культуры і разом з Руском Бурсом будут творити в Горлицях едно
з важнішых центри на рідных землях Лемковины. То там, в
Горлицях, в тым центри молоди люде будут глядати матерялив
до своїх магістерских і докторанских прац. Треба нам тот
осередок всперати як лем можеме, бо ест там і творени
“Стипендіальни фонд” для лемківских дітей. Поможме
осередкови. Може в лемківских родинах найдутся дакы стары
книжкы, часописы, стары памятки по дідах. Памятайте, же дома
ся не уховают, все деси погинут, а в таких осередках будут вічні
подивляны.. Што можете переказуйте до того нашого осередка в
Горлицях. А придаст ся і każde пару злотых на “Стипендіальни
фонд”, бо бідных діти маме в нашым краю штотраз більше. Най
тот Осередок тіж стане ся нашом думом.

А ото і адрес:

**Осередок Культуры Православной “Еліпс”
Парафія Православна в Горлицях, ул. Бжехви 2,
38 – 300 Горлиці.**

Н-р конта: Банк Спудзельчи 87950005-2700-31-118327
“Фундуш Стипендіальни”.

В ГОРАХ БАРЗ ГЫРМІЛО

Того рока в наших горах літо было барз мокре. Часто великы зливы, велька в ріках вода, гырмоты і блискавиці были поводом того, же люде боялися іхати в горы. Страшны сут гырмоты в горах. Хто там жыє та може і привык до того дудніня, але хто жыє на долинах а в горах почув гырмоту то ся му здає, же затряслися цілы горы і валят ся му на голову.

З рока на рік нашы Лемківскы горы зачинают показувати свою велич, а рікы свою силу, бо они, горы і рікы - ту в горах Карпатах рядят і видно міцно ся загнували, бо того рока вказали што они можуть. Аж дивне, же нашы гірскы рікы, котры часто маот свій початок під якісом гором, того рока в Карпатскым куті наробили тильо шкоды. Збурили і забрали домы, знищили засівы на полях, позривали мосты. На люди пришла якаса кара. А може то і зато, же неє ту Лемків, а іх домы забраны і інде побудуваны, церкви тіж были порозбераны, а з того дерева побудувано домы, може тото велька вода хтіла забрати і забрала?, а може зато, же новы поселены в наших горах мешканці не знають ани воды ани ліса шанувати?, а може была то і кара Божа, як то повіла в польскі телевизіи една

газдыня?. В часі той велькой зливы і я был в горах. Єдного дня в селі Фльоринці выбрав ем ся на стари цмонтір з польскым пробошом з Фльоринкы. Стояли зме на мості і смотрили на ріку Мостишу як ей барз буряча вода підберат беріг старого цмонтеря. Там юж перше запалася земля і з кількох барз давных гробів при самі ріці вказалися білы людскы кости. Гварю тому ксендзу – ест таке старе повіджыня – же: “вода забере кости, але кости заберут вас”! Кус ся тот ксьондз замышлів але нич на то ся не одозвал.

На нашій Лемковині показуєся штораз більше кости наших предків, а то з поводу затоплених Лемківскых сел разом з цмонтерями. Може і длятого нашы предкы того рока так сильно дали о собі знати – “вода забрала кости – а кости забрали так моц!”.

Не буде в горах ладу і порядку, спокою, не буде, тоты зливы і нещесця будут штораз векшы. Не буде порядку так довго, як довго не будут в цілых горах зас газдувати Лемкы. Бо лем они знають як одпровадити воду з лісовых студенок, з загонив і потоків, з мокрого поля, бо в горах треба розуміти і зрозуміти студенку, гору і ріку але і борозду на поли. А што до кары Божой, та она за кривду Лемків, знищены церкви і цмонтеры, може надыйти і незнати котрого літа, може ішы з векшом зливом і гырмотом. Ідут недобри часы.

За пару років стари фльоринскі цмонтір забере вода, а може і товды заліют юж і ціле село. Треба ім частіше припоминати повіджыня:

“Вода забере кости але кости заберут вас”.

Ярослав Зволінскі.

ДУБ

Роскажи нам Дубе як лемки віру Христову від святых Кирила і Мефодія принимали першу церкву в Ріпнику збудували і тебе коло неї посадили.

Роскажи нам Дубе як Павло Русин поезию і пісні ту творив віру предків, традиції, звичаї і материнску мову прославляв.

Роскажи нам Дубе як Богдан з козаками вино пили, пісні співали наши гори так полюбости што частину жити залишили.

Роскажи нам Дубе як Клавдія Аксельович драми про долю народу писала вершами і піснями любов молодому поколіню передавала.

Роскажи нам Дубе як Модест Гумецкий з панскої неволі село викупив творами прославив і ту на цмонтери вічно спочив.

Роскажи нам Дубе як Іван Русенко про долю і недолю лемків верши і жарти складав картини і карикатури малював.

Роскажи нам Дубе як гори плакали коли невинних лемків з рідних сел і хиж силом виганяли.

Рочки пливут як вода рікою мы старіємо, а молоди роснут на чужині і рвутся на землю предків.

Поможи нам Дубе в Бога ласку випросити бо хочеме лем ту жити і добро творити.

Віримо Дубе же приде час
вернут потомки на Лемковину
церков збудують, цмонтір прикрасят
і Бога за ласку молити будут.

П. Ластівка.

Верш присвячений легендарному Дубу што коло церкви в Ріпнику посаджений 1200 літ тому коли лемкы Християнство от святых Кирила і Мефодия прийняли і першу церков збудували. Ту козаки побували а видатни лемкы свої твори писали.

КЕРМЕШ

Для лемків “Кермеш” велике релігійне свято по Різдві, Великодни і Русалях. Свято патрона церкви. До кермешу готувалися задовго, білили хижу, наводили порядок на обійсьцю, запасалися продуктами бо в тот урочистий ден запрошували на гостину приятелів і знайомих із сусідних сел.

Тоту традицію продовжують лемкы не лем на рідні землі але і в країнах де гнес жиють. Лемкы Львова і околиці в неділю 29 липня урочисто святкували кермеш в Лемківській зоні Шевченкового Гаю во Львові. Тисячи лемків зо Львова, околиці і других областей церква не могла

вмістити, тому стояли коло церкви і отправу слухали по мікрофону.

Патріотичны проповіды виголосили отці Анатолій і Андрій, потім святили воду і процесія коло церкви.

Прикрасили “Кермеш” шлюбом молодята Лимичі які приїхали з Ровна аби ту в Лемківській церкві стати на рушник і присягнути собі вірніст на все житя.

По релігійних отправах почалося весіля і традиційна гостина на поляні коло церкви. Сего року на кермеші було більше молодежи і дітей. Приємні зустрічі, теплі розмови та веселий настрої прикрашали Лемківський Кермеш в Шевченківській гаю у Львові.

П. Лем.

ЛЕГЕНДЫ

Легенды передаются із покоління на покоління та розповідають про те чи інші події в народі та особистому житті людей які заслуговують памяті але ще не описані а відповідають правді.

Лемки продовж століть позбавлені своєї державності не мали змоги описати події життя видатних людей їх долі, тому передавали майбутнім поколінням легендами. Життя багатьох лемків і в наші часи можна віднести до легенди.

Саме про таких у статті “Дві легенди” у книжці “Обереги Бескидів” Катерини Русин, які не можна читати без хвилювання.

Перша “Легенда про Бескидську Русенку з Пенсильванії” висвітлює важке економічне життя лемків в рідних Карпатах на початку ХХ століття, що змушувало багатьох їхати на заробітки в невідомий край за океан.

Так опинились Федор та Магдалена Лазоришик з карпатського села Струбовисько ще в 1914 р. в Америці. Минали роки і десятиліття але контактів з рідним краєм та братом Юрком, який не захотів лишити рідну хату, не було. Горя пронеслись по Лемківщині, перша, друга світові війни і накінець депортація в 1945-46 р. на Україну.

Федор і Магдалена читали і чули про страшні наслідки війни і насильну депортацію Лемків з рідної землі. Душевний біль за долю Юрка не давав спокою. При допомозі Червоного Хреста Федор і Магдалена дізнались де живе брат Юрко на Україні і бажання зустрітись не давало спокою. Оформили офіційне запрошення, написали листа і чекали Юрка в Америці. На жаль здоровя Юрка не сприяло поїздки, тому в 1975 р. відвідати рідню в Америку поїхала донька Катерина. Хвилюючою була зустріч в Аеропрту Нью-Йорка Катерини з родиною. Сльозам радості не було меж, обнімались, цілувались хотяй бачились в перше.

В родини у Нью-Йорку велись задушевні, теплі розмови, спогади про рідних знайомих та долю народу. По тижні перебування в Нью-Йорку, з родиною іде на Святу Пасху – Великдень до тітки Мадлен у далеку Пенсильванію. Тепло зустріла Катерину тітка Мадлен та її діти – Джулія, Христина, Ганя, Мері та їх чоловіки і діти. Вперше за довгі роки всі разом сіли за стіл до святої Пасхи і дякували Богу що дозволив їм зустрітись.

Фреді Ковальчик організував поїздку у Вашингтон. Побували в Білому Домі, Будинку Конгресу та побачили чудові архітектурні

пам'ятники. Ця незабутня поїздка Катерини в Америку та щирі, теплі зустрічі з родиною все життя будуть закріплювати душу Катерини та родини у далекій Америці.

Друга "Уклін предківській землі" про двох лемків в діаспорі Володимира Максимовича з Вашингтону та Юрка Вархола в Нью-Йорку. Оба народились і вирости далеко від Лемківщини але гени предків і любов до віри та батьківської землі стали для них сенсом життя, гордістю за свій рід, його коріння, його історію, його долі. Оба побували у багатьох країнах світу, зібрали безлік спогадів

про минуле і сьогоденне життя лемків. Великим святом було відвідання земляків на Україні в Рожнятині. Зустрічі з родом своїм, безмежної радості не було меж.

Легенди про життя лемків як на рідній землі, на Україні, в Америці та інших країнах відзеркалюють реальне життя, приносять радість та вносять вагомий вклад у збереження духовності роду і гордість за своє походження.

Петро Козут.

НАЛІЙТЕ, ПОГАРЫ, БРАТОВЕ

(Пісня)

Налійте погары, братове,
А ты наш, гудаче, заграй,
Выпьем завзято
За то наше свято,
За рідний Лемківський наш край.

Єднаймесь, сестры й братове,
А ты нам, старосто, співай,
Бы земля чудесна
З руїны воскресла
І мы ся вернули в свій край.

Настане щаслива година:
Збудем ся горя і бід,
Постане з руїны
Нова Лемківщина
І радо зашумит Бескид.

Весельмесь, браття, чудово:
Єднаня настав слушний час,
Розквітне єдина
Нова Лемківщина,
Зостанесь пам'ят про нас.

Василь Турнакович.

НЕЗАБУТІ ХВИЛІ МОЇЙ БЛ. П. МАТЕРИ КОНСТАНЦІ ПОСВЯЧУЮ

Було то в серпні пам'ятного 1914 року. В сам розгар жнив пожар світової війни обняв своїми огненними язиками і наші Мервичі. Положені при залізничному полотні прилягаючі до гостинця, ведучого зі Львова до Рави Руской, відчували вони відразу піднявшися ураган війни. Переїзжаючи днями і ночами транспорту військ не оставляли села на стороні, не давали йому спокою. Годі було від їх непрошених гостей обігнатись.

З розписанем мобілізації, кількадесят мужчин поспішили на ратунок "загроженої вітчизни". Покликано рівнож мого батька, пароха Мервич, на військового капеляна, наказано ставитися початково в Перемишлі, а потім в Журавищі. Поїхав. По кількох днях, не сподіваючися, яка участь его жде, постарався о відпустку до села. Та недовго судилося ему тут оставати. Около 15 серпня явився у нас жандарм і "запросив" батька на авдієнцію до старости в Жовкві. Запрошене то було о стілько цікавим, що треба було безпроводно в товаристві жандарма їхати до Жовкови. Там – без заповідженої авдієнції – замкнено батька до судових в'язниць, де перебували вже інши рускі священники і селяни з повіту.

В тім часі вивезено з Мервич, крім мого батька, также Николая Ст. Волинця, Івана Ів. Канду (помершого в Талергофі), Івана Вас. Самотія, Михаїла Мих. Михальчука, Олексу Мих. Михальчука (помершого в Талергофі), Михаїла Ст. Михальчука, Теодора Ів. Павника, Михаїла Ст. Должанського, Павла Ів. Крука (помершого в Терезінштадті), Николая Як. Хама, Василя Андр. Білана, Василя і Марію Михальчук ж. Мих. Степановича. Всіх, по кількох днях побуту в арештах в Жовкві, перевезено в тюрму св. Бригіди во Львові, а звідтам до табору в Талергофі. Лише Марію Михальчук, перебуваючу во Львові в тюрмі Марії Магдалени, освободили побідні рускі войска

По арестованню мого батька і утечі перед арестом до Львова мого діда Н, Н, Сивуляка, наша родина, зложена з моєї покійної

Матери Констанції, моїх братів – 8 літнього Теодозія, 6 – літнього Николая і мене, осталась на приходстві в Мервичах. Невідома участь, встрітивша батька і утеча перед очікуваним арештованем мого діда Н. Н. Сивуляка, ненависть рідних австрійських прислужників-патріотів, ослабило одного з них, котрий своїм поведінням зраджував що є паном життя і смерті в селі, поставили нас в незавидне положення. Ростучі воєнні настрої, далекій гомін армат, піддержували стан занепокоєння і непевности.

Знаки на землі і на небі указували, що “ворог” приближається. Несподівано, дня 21 серпня, в ден затміння сонця показала перша ластівка. Козацка патруль, пробравшись далеко поза фронтову лінію військ, навістила Мервичі, підпалила тут залізничну станцію і звідси, як оповідали, мала добратися аж до Дублян під Львовом. Під ослоною ночі козаки ще того самого дня, викликавши зрозумілий переполох серед війська і населення і сповнивши тим самим свою задачу, вицофалися. Було на 13 днів перед занятієм Львова. 13 днів нервового напруження і непевности завтрішнього дня. Смілий козацький випадок дозволяв надіятись на скорі визволеня, судилось пережити хвили, які незабудуться до смерті. Ще нині переживаю їх так, як тогди, коли я був десятилітнім хлопцем.

Було то в ночі з 28 на 29 серпня. Здалека чути канонаду. Страшний неспокій, переживасмий старшими, уділяється мені. Не дає уснути. Покійна Мати, служниця і я виходимо з неосвітлених кімнат і сідаємо на сходках приходського дому. В цілім селі ані одного світла, бо видано наказ світити, палити і дзвонити. Темна, зірдіста ніч, час від часу розсвітлювана далекими рефлекторами, додає страху і підносить повагу хвилі. Шепотом розмавляємо між собою. Дорогою пересувається військо і табори. З перекликів чути, що мадяри. Треває так годину, а може більше. Нараз дається чути хід приближаючого відділу війська. Підходить до нас 12 мадярських жовнірів з офіцером во главі. Прийшли зробити ревізію за телефонічним апаратом, маючим получене з “ворогом”. Перешукали цілий

дім, вийшли і переказали своїй Матери іти перед собою. Дрожу на цілім тілі і починаю плакати. Не можу від Неї відірватись, іду з початку слідом. А потім разом з Нею. Виходим з приходства і на дорозі стрічаємо начальника нашої громади і церковного провізора бл. П. Івана Косіка. Він – як пізніше довідалися – вийшов під вечер з дому купити в склепі тютюну, і припилувати, чи вартівники вийшли на село повнити свій тяжкий і небезпечний обов'язок. На селі воєнки задержали його і вартівників. Війта спровадили до дому, казали взяти ключі і відчинити церкву, бо хтось доповів, що там мають бути переховані козаки. Коли ревізія в церкві оказалась безуспішною, вивели начальника на дорогу і досягнувши інформації у тодішнього пана життя і смерті в Мервичах, повели дорогою в поле. І тут власне ми зустрілись з ним.. его під багнетами ведуть перед нами. Ми ідемо кільканадцять кроків за ним. Серед великої товпи війська зникає нам з очей.

За кладбищем, в поли, де нас випроваджено, стоять мадярські табори. При світлі рефлекторів видно, що ціле поле ними застелено. Приводять нас до якогось майора, на приказ котрого прив'язують нас шнуром до воза. Початково стоїмо, а потім лежимо прив'язані. Коло нас кількох офіцерів, котрі говорять між собою по німецьки. В надії довідатись, що з нами наміряють зробити, не зраджуємося, що розуміємо їх розмову. На жаль, не удається відслонити рубця нашої дальшої участі. Обоє з Мамою зв'язані між собою, шепчемо молитви. Я коло півночі починаю дрімати. Але що хвиля рефлектори відкривають мені очі. З перестрахом оглядаюсь, чи є коло мене моя Мама, чи в хвили, коли я задрімав, не відірвали Єї від мене.. так повторяється кільканадцять разів. Нагло з переляком відчуваю, що зв'язані ззаду руки звільнилися зі шнурів. Дрожу на саму думку, що мучителі готові се зауважити і прийняти за пробу увільнити себе і утечи. В созданийся ситуації, почуваю себе небезпечним ворогом, о скільки не пануючого режиму, то принайменше ворогом тих, котрі нас прив'язали. В своїй наївності і перестрахи, що звільненя рук зі шнурів може нас погубити, чим скорше замотую шнуром на руки. В такому положенні остаємся

до рана. Рано зі сходом сонця відв'язують нас. Надійшовший майор заявляє по-німецьки, що неприятель ще далеко і тому він дозволяє нам наразі відійти до дому. Вертаємо на приходство, де застаємо повно "господарючого" войска. Довідуємося, што нашого вчорашного товариша недолі, бл. п. Івана Косіка, кількасот кроків від місця, де ми були привязані, мадяри зарубали шаблями.

О способі переведення екзакуції над нещасним, свідчили смертельні рани на голові і грудях, і відтяти пальці на руці, котрою правдоподібно боронився перед ударами. Так скінчив своє жите сторож публичного порядку в Мервичах. Упав з рук сторожів житя, майна і інтересів "відчини", оборонців перед заливом "східних варварів".

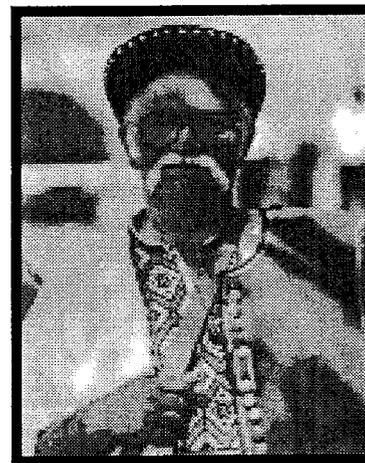
На мервицких полях сгнули рівнож при відступі австрійських войск два інші вартівники зі села Нагорец, тесть і зять. Як оповідають, мадяри заставили їх ходити на лінії стрілів між відступаючою австрійською і наступаючою рускою армією. І від тих стрілів мали они згинуті..

Судьба стрітивша бл.п. Івана Косіка, не позволяла нам довше оставатись в Мервичах. Сейчас по звільненю, не вичікуючи можливої участі нашого начальника громади, моя Мати рішила кинути дім і цілий достаток на проізволю судьби. Взявши нас трое дітей, служницю і крест до рук, пустились утікати до Львова. Страшна була та утеча. По дорозі на Волі, присілку с. Гряди, вступили ми на обійсте якогось господаря напитись води і відпочати. Тут якийсь парубок, зі словами "прокляті москофіли" кинувся на мою Матір, розмахнувшись кинути Єі до находячоіся на подвірю гноівки. Але незабутий бл. п. Андрей Бродик з Мервич відважився заступитись за безборонну женщину і лише благодаря Єму, Мати схоронилась перед озвірівшим парубком.

Пізним вечером добрались ми до Львова, де за чотири дни побідні рускі войска увільнили нас з під опікунчих крил чорного австрійского орла.

Александр Хилък.

ПОМЕР МИХАЙЛО КОСТИК

Fot. Andrzej Misztal

Дня 15 вересня того року оставил нас на все і одышол до вічності наш земляк, лемківський пагріот МИХАЙЛО КОСТИК в місті Львів на Україні. Народився в селі Гирова на Дуклянщині 28 серпня 1926 роци. Од дітини його жытя было тяжке, бо коли дожыл 5 років померла його мама по народженю наймолодшой сестри. Півсиротами остали два молодшы братя – Павло на 4 рокы і Андрей 3 рокы жытя. Их няньо Олексій як міг так

выховувал трое діточок. Початкову школу Михайло закінчил в ріднім селі, а дальше науку продовжал в часі німецькой окупації в місточку Дукля. В 1939 р. няня покликали до польского войска на войну проти німецькой напасти на Польшу. Він найстарший з дітей мусіл вести господарку. Коли татові пощастило вернути з войны Михайла забрали на примушені роботы до Німеччины.

В 1945 р. вернул до рідного села знищеного барз фронтом. Юж не застал родину дома, яку переселено на Україну аж в Дніпропетровску область. Довго Михайло їх глядал, бо сам замешкал в Зборові обл. Тернопольска і ту нашол місце роботы і жытя. Одгаль переіхал до Львова де вчився кравецкого ремесла і для жытя мусіл робити. Піднявся дальшой науки кравецтва, закінчил технікум і осягнул спеціальність модельера одягу.

До переходу на пенсію был учителем в львівскі школі кравецтва. Коли во Львові створено хор – капелю "Лемковина" то Михайло перший почал шыти лемківский одяг для членів ансамблю.

Іщи в часі совітских власти влучився в діяня розвитку лемківской культуры. Был першым з творців товариства

МЫСЛИ – ПЕРЕМЫСЛИ

Часом человек так часто оповідає же має дуже роботи, што доправды, нема коли ей робити.

Забрали хлопчиска до выправных лягрів, як му не было іщі шчыснадцет років. Як ся вернув, то го зас скоро заарештували. Пак ся того повторило ківка раз. Потім куж ся николи довго на волі не затримував.

Якы можут быти права человека, як ние прав на самостійніст народів.

Жебы віз ишов, то го треба тягнути в єдну сторону. Жебы знати в яку, треба обдумати вшыткы керункы і выбрати єден. В противнім разі віз буде стояти на місці.

Човек може ся родити збуйом, а нарід ніт. Нарід може ся зробити збуйом, як ним буде керувати збуй.

Човек – то судина. Чім ей заповниш, тото там буде.

Розвідник, ці шпіон; герой, ці провокатор; патріот, ці бандит – тото залежыт з какой стороны смотріти.

Подарунком все ся бівше тішыт тот, хто дарує, як тот, кому даруют, зато він мусит го принимати дуже радо.

Велику шкоду роблят человеку, як му забороняют жыти в чужым краю. Але іщі бівшу му роблят, як му творят таку обстановку, жебы там мусів жыти.

Нарід – то сила і розум. Його історична доля залежыт не лем од того, як го дуже і яка сїтуація, але і од того, який він мудрый.

Природа - то Рай. Гріх го нищити. Треба до нього гвойти.

Дітиньство єст райом. Не одбераймо го од діти.

Можна розуміти человека, котрый йойчіт і проклинає, як го обкрадут. Але трудно зрозуміти, як він тото сам годен робити.

Терицін Петро - Івано-Франківск

“Лемківщина” во Львові в 1988 р. і єдним з організаторів Фундації Дослідження Лемківщини, kojoj до остатніх днів жытя был активним членом. При кожді можливости і нагоді одвіджал рідне село Гирову в якім на цмунтери поставил памятник на могилі покійной матери. Не все міг іхати на ватряне свято в Ждині, але майже каждый рік брал участь в музейнім святі “Од Русаль до Яна” в Зиндранові. Был любителем вшыткого што наше рідне лемківске, а на ріжных святах зберался в народний одяг. Чоловічий одяг, який сам шыл на взір давного, дарувал до музею лемківской культуры в Зиндранові.

Такий одяг пошил для дуже членів ФДЛ – Д. Солинки, В. Шуркали, П. Гандяка і других. Шил также фелоны - ризы для церков – парафій во Львові (Шевченківский Гай), в Зиндранові і Сокільниках.

Пок. Михайло писал жытьовы спогады, найвєце в лемківских календарях – ФДЛ. Любил читати музейний квартальник “Загороду”.

Остатні рокы здоровля Михайла было гірше. Ювілей 75 років жытя приготавлили для Нього Приятеля з ФДЛ під руком головы Я.Швягли на ден 28. 08, але в тот ден забрано Його до шпитале з якого вернув домів. В суботу 15. 09. з внуком Юрком зілі снідання, по якім Михайло хотіл поголитися. О год. 11 в лазничци впал і закінчил жытя.

Іщі за жытя высловил жычнина, же якбы помер то прагне штобы Го похоронили в Сокільниках, бо там сут родины з Його села і дуже Лемків. Так ся і стало. На похорон пришло дуже люди – приятеле зо Львова, а также рідны знайомы з околиць і сел поза Львовом. Приіхали Його діти, сын з Логви і донька зо Словації. Похорон провадил православный священник з Сокільник в середу 19. 09.

Жаль, же пок. Михайло оставил Родину, нас і тот світ. Лем такы сут права жытя людского.

Жені Фроні, Дітям і Внукам і Всім з Родины высловляме глубоки співчутя. Пок. Михайлови най львівска земля буде пухом, а в нас остає о нім

ВІЧНАЯ ПАМ'ЯТ.

Приятеле з України і Польщі.

ПИСМА - ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

Старому човекови докучають різні хвороти, а найбарже ревматизм – ламаня і кручыня в костях. Жебы мож іщы волочыти ноги за собом треба бы тоты кости выгрести на сонци. Дахто повіст. На сонци? А где го маме? То правда, же трудно ся го дочекати на дальший час. Часом кус заблісне, а потім зас хмари і дощ.

Але сонце найти днеска не трудно, бо як ся пізрит на мапу погоды в телевизори то видно, же на полудни Європи тепер добри гріє. Подумал ем, же може би дагде там ся выбрати. Одлегліст днеска то уж не проблем, бо тоты желізны птахи барс скоро літают. За 3-4 години можна уж лежати на горячым піску.

Як ем подумал, так ем зробил. І не треба было ся долго застанапляти, бо 14 червця по полудни высідаме уж на летовиску в Ларнаці на Кипри. Зараз горячка вдарила з неба як бы обухом достал по челі.

Там уж на нас чекали, забрали до автобусу і завезли до готелю, а там уж вшитко было приготовлене. Пруч іджыня і спаня по кус гриєме ся на сонци. Але долго ся человек не буде выгривал, бо бы захворил, або зосмажыл ся на шкварок. Пруч того треба бы іщы дашто інтєрєсного видіти. Найперше бым глядав лємків, але нич з того бы не вышло, але рускых ест ту дуже. Сут написы по рускы в ресторанах, бюрах подорожы, готелях і при входах до церков, а в телевизорах показуют рускій програм НТВ. Приемно з нима побєсідувати, бо то близьки нам люде.

Як уж нам сонце допекло і надишла неділя пішли зме звиджати церковці. На першу вибрали зме церков св. Лазаря в котрий зачала ся правити Служба Божа. В середині было дуже люди. Греки робили нам місце до сіданя, а мы обое зо женом з вельком увагом і духовым

пережытьом вислухали Службу, оглянули церков і пішли до наступной.

О історі Кипру, церковцях і іншых цікавых річах напишу наступним разом.

В. Дзядик 20. 06. 2001р. - Ларнака.

ВИТАЙТЕ ПАНЕ ФЕДОРЕ.

...Повідомлям Вас, же новой “Загороди” привіз мі два номеры брат, дістал од Вас в Ждини. Так же як хочете, то можете вислати нп. іщы зо два номеры, то дакому подам або продам.

Як ходит о ситуацію “Загороды” , то кус ся тіж незручно чую, бо колиси ем Вам обіцював же дашто напишу, а як наразі вшитко деси лежыт по шафах і неє коли сісти ци поїздити по старшых людях жебы ся дашто подовідувати. Але помаленькы, то думам же дашто ся дозберат, хоц тяшко і світ не еден раз показує рогы, а молодим Лемкам то тіж не барз ся хоче, лем на пиво.

На святі в Ждини был ем лем кус в неділю, так же не знам ани як і што.

А як ходит о свято в Зиндранові, то думам (і не лем я) же ся удало, же ся подабало, же ніхто нікого не мусіл выносити. Было спокіні і весело но і каждый си міг выбрати, што хотіл. Было і до обзераня і до слуханя. Можут ся інчы вчыти...

П. Михаляк

Гладишів 24. 07. 2001 р.

Szanowny Panie

Za pośrednictwem „Tygodnika Krośnieńskiego” otrzymałam pana adres, gdyż chciałabym zakupić książkę Stefana Dudry „Łemkowie. Deportacja i osadnictwo ludności łemkowskiej na środkowym Nadodrzu w latach 1947 - 1960”. Jeśli jest to możliwe to prosiłabym o wysłanie pocztą. Wszelkie poniesione koszty uregulowałabym przy odbiorze przesyłki. Gdyby jednak było to niemożliwe to proszę o informację, w załączeniu przesyłam kartę pocztową.

Pochodzę z Lubatowej k/Iwonicza Zdroju, w sąsiedztwie w Bałuciance żyli Łemkowie, których wywieźli podczas Akcji „Wisła”.

Rok temu byłam z rodziną na urlopie na Pojezierzu Drawskim, gdzie też spotkaliśmy ludzi przesiedlonych z tych

stron podczas tej akcji. Pragnę dowiedzieć się więcej na ten temat. Bardzo byłabym Panu wdzięczna za pomoc, gdyż aktualnie od 18 lat mieszkam na Śląsku i nie mam okazji często przebywać w swoich rodzinnych stronach.

Obiecuję, że jak tylko będzie to możliwe, to w przyszłe wakacje odwiedzimy Muzeum.

*Łączę pozdrowienia
Bożena Czyżowicz.*

Szanowny kierowniku Muzeum

Proszę o przysłanie informatora lub folderu z Muzeum Kultury Łemkowskiej oraz widokówek z Muzeum oraz z okolicy, każda widokówka ma być inna. Zaznaczam, że posiadam 20 widokówek z Dukli. Zbieram widokówki z widokiem zabytków sztuki sakralnej, świeckiej, ludowej, oraz krajobraz i przyrodę no i folklor, w tym przypadku łemkowski. Ilość widokówek dowolna. Proszę o informację, gdzie mogę zakupić nagrania z folklorem łemkowskim (tańce i śpiew regionalny). Proszę wysłać za zaliczeniem pocztowym.

Z turystycznym pozdrowieniem miłośnik Kultury Łemkowskiej

*Tadeusz Feist
Sosnowiec.*

Szanowny Panie Teodorze!

Jest mi bardzo miło, że pamięta Pan o wędrujących fotografiach. Pobyt u Pana w czerwcu podczas święta muzealnego wspominamy z kolegą bardzo miło i sympatycznie, proszę nie przejmować się moimi odczuciami, było BARDZO DOBRZE.

Nie dysponuję czasem, aby się rozpisywać, więc konkretnie: przesyłam Panu zdjęcia do „Zahorody”

nieodpłatnie, proszę tylko o podpis pod zdjęciem i przesłanie do mnie jednego egzemplarza „Zahorody”.

Co do przyjazdu do Pana, to bardzo chętnie i to nie jeden raz, ale już w przyszłym roku, mam pewien pomysł który chciałbym zrealizować z Pana pomocą - ale o tym będziemy jeszcze rozmawiać.

Pozdrawiam, życzę zdrowia.

*A. Misztal.
Lublin 03 09 2001r.*

Szanowny Panie Teodorze

Dziękuję w imieniu mojej całej rodziny za miły i ciepły list napisany Pańską ręką. Dojechaliśmy szczęśliwie i spokojnie, bo jak zwykle pobyt w Zyndranowej wycisza i uspakaja człowieka.

Ja również mam cichą nadzieję, że nowe władze będą lepiej działały na niwie kultury i dziedzictwa narodowego. Co do zaangażowania ludzi w pracę, to jest to zjawisko wszędzie tak jak u Pana odczuwalne - teraz nikt nie chce ruszyć ręką za darmo. Ale przynajmniej my dwaj Panie Teodorze jesteśmy inni...

Przesyłam Panu zestaw zdjęć ze święta, przekazuję je NIEODPŁATNIE i proszę nie atakować mnie o rozliczenie finansowe - to jest mój upominek dla Pana. Jeśli będą potrzebne kolejne zdjęcia, czy więcej egzemplarzy to proszę mi przysłać wzór zdjęcia z opisem i ja panu dorobię. Jednocześnie wyrażam zgodę na nieodpłatne wykorzystanie moich zdjęć we wszelkich wydawnictwach związanych z muzeum w Zyndranowej.

Proszę jedynie o przysłanie mi wydawnictw z moimi fotografiami.

W październiku wybieram się w Bieszczady, może czas mi pozwoli odwiedzić Pana choć na kilka godzin.

Życzę dużo zdrowia.

*Z poważaniem
A. Misztal.*

KANCELARIA PREZYDENTA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
SEKRETARZ STANU
BARBARA LABUDA
855-040-709/07

Szanowny Pan
Teodor Gocz

Przewodniczący
Towarzystwa Muzealnego w Zydranowej

Warszawa, 13 lipca 2001 roku

Szanowny Panie Przewodniczący,

W imieniu Prezydenta RP, pana Aleksandra Kwaśniewskiego, serdecznie dziękuję za zaproszenie na X Jubileuszowe Muzealne Święto Łemkowskiej Tradycji na Pograniczu Kultur „Od Rusal do Jana”. Inne, wcześniej zaplanowane obowiązki uniemożliwiają głowie państwa wizytę w Dukli, ale proszę przyjąć serdeczne gratulacje z powodu tak pięknego jubileuszu i życzenia dalszej pomyślnej pracy. Pan Prezydent z wielką życzliwością i szacunkiem odnosi się do wszystkich przejawów pielęgnowania tożsamości narodowej, obyczajów i tradycji i zawsze podkreśla wagę działań, które pomagają wzmacniać poszanowanie dla mniejszości etnicznych i chronić ich kulturowy dorobek.

Proszę przyjąć najlepsze życzenia wszelkiej pomyślności i dalszych cennych inicjatyw.

Z wyrazami szacunku

RZECZYPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI
PODSEKRETARZ STANU
PRZEWODNICZĄCY MIĘDZYRESORTOWEGO ZESPOŁU
DO SPRAW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH

Piotr STACHAŃCZYK

AP/6521-2/2001/ABa
MN-6521-14-589/01

Warszawa, 13.07.2001

Pan
Teodor GOCZ
Przewodniczący Towarzystwa
Muzealnego w Zydranowej
38-454 Tylawa, pow. Krosno

Uprzejmie dziękuję za zaproszenie na X Jubileuszowe Muzealne Święto Łemkowskiej Tradycji na Pograniczu Kultur "Od Rusal do Jana" w Zydranowej. Niestety obowiązki służbowe zatrzymują mnie w Warszawie.

Jednocześnie pragnę wyrazić słowa uznania za Państwa niezmiennie zaangażowanie w organizowanie spotkań, służących zarówno społeczności Łemków Polsce, jak i regionowi, w którym odbywa się impreza.

Towarzystwo Karpackie

ul. Śmiała 47/2, 01-526 Warszawa, tel. (0-22) 939 18 45

Konto: PKO BP XVIII O/Warszawa, nr 10201185-184625-270-1

Warszawa, 6 czerwca 2001 r.

p. Teodor Gocz
Przewodniczący Rady
Towarzystwa Muzealnego
w Zydranowej

Szanowny Panie Teodorze,

W imieniu własnym i całego Towarzystwa Karpackiego serdecznie dziękuję za zaproszenie na X Jubileuszowe Święto „Od Rusal do Jana”.

Zyczymy Panu i Pana współpracownikom następnych dziesięciu udanych Rusal i jeszcze długich lat równie jak dotychczas owocnej działalności na polu upowszechniania i wzbogacania kultury lemkowej.

Paweł Luboński

Prezes Towarzystwa Karpackiego

PS. Bardzo chciałem przyjechać w tym roku do Zydranowej, ale z przyczyn osobistych jest to niemożliwe – właśnie powiększyła mi się rodzina. Mam nadzieję, że nie zabraknie tam innych reprezentantów Towarzystwa Karpackiego.

PL

Warszawa, dnia 22. VI. 2001

PRAWOSŁAWNY METROPOLITA
WARSZAWSKI I CAŁEJ POLSKI
Al. Solidarności 52, 03-402 Warszawa

Пан
Гоч Теодор
Зиндранова

Дякую за запрошення. Дуже хотів би бути присутнім на так прекрасному лемківському святі, яке Ви організуєте в Зиндрановій. На жаль вже раніше на число 14/15.07.2001 р. я дістав запрошення на урочистість в Яблочні і Грубешові. Відкликати цього не можу. Маю надію що мені вдасться прийти до Вас в іншому часі. Учасників Свята Лемківської Традиції здоровля і пересилаю архіпастирське благословення. З Богом

+ Соба,

Митрополит Варшавський і всієї Польщі

Сянік, дня 22 червня 2001 р.

123/2001

Вельмишановний Пан
Федор Гоч
Зиндранова

Слава Ісусу Христу!

Дорогий Пане Федор!

Дякую за запрошення на X-те Музейне Свято "Од Русаль до Яна". 14-15 липня 2001 р., на жаль, прийти не можу. 15 липня цр. йду до Кальникова, що зістало узгіднене ще в квітні на Єпархіальній Конференції Духовенства в Сяноці.

Щастя Вам Боже.
З любов'ю у Христі

Мордес

Zahoroda
Zyndanowa 1
38-454 Tylawa, pow. Krosno
PL

TUL/Zweigbibliothek Slawistik
IG Mitteleuropa
Ernst-Abe-Platz 2
D-07743 Jena

Jena, 05. 05. 2001

Szanowni Państwo,

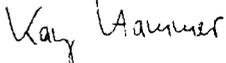
Zwracamy się do Państwa, chcąc przedstawić inicjatywę grupy studentów Uniwersytetu im Fryderyka Schillera w Jenie. Przed kilkoma miesiącami ukonstytuowała się tu studencka grupa zainteresowań Europą Środkową. Prócz organizowania wspólnych spotkań dyskusyjnych i seminariów (szczególnie znaczenie ma dla nas rozwój socjalny, polityczny i kulturalny po 1990, jak także interesują nas mniejszości narodowe zamieszkujące te regiony) staramy się zbierać i dokumentować prasę z krajów i regionów tego obszaru. Nasza inicjatywa spotyka się z coraz większym zainteresowaniem, zbiory czytelników uniwersyteckich obejmują bowiem głównie periodyki naukowe.

Wiele spośród osób, które nas odwiedzają, jest w różny sposób powiązanych z ludami i kulturami Europy Środkowej. Są to bądź studenci niemieccy, którzy bezpośrednio przez studia czy też podróże i przyjaźnie związali się z tymi obszarami lub studenci z tych właśnie krajów, obecni przez krótki czas na naszej uczelni, którzy dopiero dzięki wspomnianej inicjatywie mają dostęp do macierzystej prasy.

Miejsce na nasze zbiory periodyków otrzymaliśmy bezpłatnie od uniwersytetu. Nie możemy jednak liczyć na wsparcie finansowe, by móc zaprowadzić odpowiednie abonamenty (biblioteki też nie dysponują funduszami na ten cel).

Dlatego zwracamy się do Państwa z ogromną prośbą: Bardzo chętnie włączylibyśmy „Zahoroda“ do naszych zbiorów i chcemy niniejszym je zaprenumerować. Jesteśmy przy tym zainteresowani też jego wcześniejszymi numerami. Bylibyśmy Państwu też niezwykle wdzięczni, gdybyśmy mogli liczyć (choćby czasowo) na bezpłatny abonament. Wszystkie nadesłane przez Państwa egzemplarze włączymy do naszego archiwum.

Z góry dziękujemy za wszelką pomoc,
w imieniu studentów

Kay Hamber

Zahoroda
ul. Zyndanowa 1
38-454 Tylawa
PL

TUL/Zweigbibliothek Slawistik
IG Mitteleuropa
Ernst-Abe-Platz 2
D-07743 Jena

Jena, 11. 01. 2001

Szanowni Państwo,

Zwracamy się do Państwa, chcąc przedstawić inicjatywę grupy studentów Uniwersytetu im Fryderyka Schillera w Jenie.

Przed kilkoma miesiącami powstała tu studencka grupa zainteresowań Europą Środkową. Prócz organizowania wspólnych spotkań dyskusyjnych i seminariów (szczególnie znaczenie ma dla nas rozwój socjalny, polityczny i kulturalny po 1990, jak także interesują nas mniejszości narodowe zamieszkujące te regiony) staramy się zbierać i dokumentować prasę z krajów i regionów tego obszaru. Nasza inicjatywa spotyka się z coraz większym zainteresowaniem, zbiory czytelników uniwersyteckich obejmują bowiem głównie periodyki naukowe.

Wiele spośród osób, które nas odwiedzają, jest w różny sposób powiązanych z ludami i kulturami Europy Środkowej. Są to bądź studenci niemieccy, którzy bezpośrednio przez studia czy też podróże i przyjaźnie związali się z tymi obszarami lub studenci z tych właśnie krajów, obecni przez krótki czas na naszej uczelni, którzy dopiero dzięki wspomnianej inicjatywie mają dostęp do macierzystej prasy.

Miejsce na nasze zbiory periodyków otrzymaliśmy bezpłatnie od uniwersytetu. Nie możemy jednak liczyć na wsparcie finansowe, by móc zaprowadzić odpowiednie abonamenty (biblioteki też nie dysponują funduszami na ten cel).

Dlatego zwracamy się do Państwa z ogromną prośbą: Bardzo chętnie włączylibyśmy „Zahoroda“ do naszych zbiorów i chcemy niniejszym je zaprenumerować. Jesteśmy przy tym zainteresowani też jego wcześniejszymi numerami. Bylibyśmy Państwu też niezwykle wdzięczni, gdybyśmy mogli liczyć (choćby czasowo) na bezpłatny abonament. Wszystkie nadesłane przez Państwa egzemplarze włączymy do naszego archiwum.

Z góry dziękujemy za wszelką pomoc,
Z najlepszymi życzeniami noworocznymi

w imieniu studentów

Beata Flis

Дорогий Федір!

Щиро вітаємо тебе із Днем Народження. Від душі
бажаємо доброю здоров'я, довгих літ радісного життя і
добра.

Високо цінуємо твоїй вклад у збереженні культури Лемків
на рідній землі.

Організований тобою музей - скансен Лемківської культури
єдиний у світі який відображає побут і культуру нашого
народу в мицрлому і передає молодому поколінню Лемків
їого красу. Твоя праця на Лемківській культурній ниві
неоцінима.

Хай тобі щастить друже.

Обнімаємо.

28 червня 2001 р.

Друзі

Львів

Галина К. Д. Л. І. Швєгга
зоет. Галина І. Козуби
зі. Р. Д. Л. І. Сашко
— — — — — Ілля В. Шуркага

Стоваришиня Лемків збагатили нашу літературу барз цінном книжком “Лемківський річник 2001” присвяченій історій, культурі та видатним лемкам.

Книжка має три розділи: Історичны дати, Події і Люде.

В першому розділі “Історичны дати і десятичны річниці 2001 рока наминают нам о видатних подіях в історії і жыттю нашого народа і людий.

В другому розділі “Події” – Андрий Копча в статі “Монголы в Карпатах” пише про наїзди Монголів на нашу землю. То історичний і маловідомий матеріал з нашої далекої минувшини.

Петро Трохановский в статі “Жупан на Беречтані” открыват нам історію наших земель з XIII столітя, та впливы Мадярів на житя Людовіта Штура, Матвій з Тренчына.

Дуже цікава статя Богдана Горбала “До історий рускых

Бурс на Лемковині”, де аналізує початок рускых Бурс на Лемковині але більше увагы приділят Горлицкій Бурсі.

В третім розділі “Люде” зустрічає маловідомі нам імена діячів які внеслы велькій вклад в нашу культуру. Юлиан Яворский в статі “Карпаторуский артиста краснописец Йоан Югасевич” знайомит нас з багатогранном літературном, поетичном і пісенном творчістю видатного але маловідомого нашому народу лемка.

Петро Трохановский в статях “Димитрій Бортнянский”, “О великом Митрополиті Русинів Йосифі Сембратовичу” та “Іван Горошак” 1915 – 1991” - описує їх творчіст по збереженню культури нашого народу в певних історичных моментах.

Мілан Ясик в статі “Йоанікій Базилевич (1742 – 1821)” який належит до видатних представників інтелігенції підкарпатскых русинів і має великы заслугы в одроджиню їх духовности в кінці 18 і на початку 19 столітя.

Олена Дуць – Файфер в статях: “Миколай Малиняк” і “Теофіль Курило” показала їх безкомпромісність у борбі за збереження етичних норм в громадскім, релігійнім і культурнім житю русинів.

Гавриіл Бєскід в статі “Тригорій Таркович” пише про діяча який вів аскетичний спосіб житя, громадив і дарував бібліотекам літературу, та мав великий вплив на твочіст А. Духновича.

Богдан Горбаль в статях “Василь Курилович”, “Тит Мишковский”, “Емільян Венгринович – отец і Емлян Венгринович – син”, та “Йосиф Федоронко” пише о високопоставлених релігійних діячів і культури нашого народу.

Книжка “Лемківській річник 2001” допоможе нам а особливо молодежи ліпше познати минувшину і творчіст видатних лемків.

Петро Козут.

НЕ ЗАБУДУ

Нігда не забуду той смутной години
як ми виходили з нашої Лемковини.
Бо ми виходили не по своїй волі
зато мене зато серденько болит.
Як ми виходили сонечко сходило
але юш нам ясно оно не світило
бо нас невинних зо сіл виганяли
і зато помилку велику зробили.
Де перше орали і збіжа сіяли
тепер тернина і квітя повирастали.
Гори наши і ліси зелені
чом ви так стоіте тепер засмучены
як то наши люде zostали виселени.
Людей виселили хижы розобрали
юш наши селечка пустими zostали.
Пришов я з заходу село одвидіти
як оно виглядат трудно повірити.
Там де были хижы там росне коприва
де перше орали росне деревина.
Иду я през село не виджу никого
плаче мое серце з жалу великого.
Нема тих стежечок кадий ми ходили
нема тих студенок де ми воду пили.
Ой верше наш верше наш зелений верше
юш ту так не буде як ту было перше.
Лемковино наша я тя не забуду
в каждую тя годину споминати буду.

Петро Сабатович.

ЗМІСТ - SPIS TREŚCI

ДОРОГЫ ЧИТАЧИ	3
ДЕСЯТЕ РУСАЛЯ	5
ЮВЛЕЙНЕ СВЯТО У ЗИНДРАНОВІ	7
ОД РУСАЛЯ АЖ ДО ЯНА	9
ПЕРЕДАЧА ПО ЛЬВІВССКОМУ РАДІО	11
ОГНИСКО	13
АРХИЕПИСКОП ВЛАДИКА АДАМ	
ЮВІЛЕЙ ЖЫТЯ 75 – РОКІВ	15
ПЕРЕХІД НА ПРАВОСЛАВІЄ В ТИЛЬОВІ	18
НА ПОХОРОНІ В ПАНЦЯ МИХАЙЛА	21
ДОРОГА ДО ДОМУ	23
КАРПАТИ В РУІНАХ	26
МОЯ ГРУШКА	28
СЕЛО СМЕРЕЧНЕ І СМЕРЕЧНЯНЕ	29
ПРО ВЕСЕЛІСТ	30
ВІНОЧОК ДЛЯ ЛЕМКІВСКИХ ДІТОЧОК	31
ЯК СЯ ЗБЕРАЛИ НА ЛЕМКОВІНІ КОЛО ДУКЛІ	35
ОСЕРЕДОК КУЛЬТУРИ	
ПРАВОСЛАВНОЇ В ГОРЛИЦЯХ	37
В ГОРАХ БАРЗ ГЫРМІЛО	38
ДУБ	39
КЕРМЕШ	40
ЛЕГЕНДЫ	41
НАЛІЙТЕ, ПОГАРЫ, БРАТОВЕ	42
НЕЗАБУТІ ХВИЛІ МОЇ	
БЛ. П. МАТЕРИ КОНСТАНЦІ ПОСВЯЧУЮ	43
ПОМЕР МИХАЙЛО КОСТИК	47
МЫСЛИ – ПЕРЕМЫСЛИ	49
ПИСМА - ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	50
ЛЕМКІВСКИЙ РІЧНИК 2001	61
НЕ ЗАБУДУ	62

КУЛЬТУРА, ІСТОРІЯ І ПАМ'ЯТКИ ЛЕМКІВ В ПОЛЬЩІ
KULTURA, HISTORIA I ZABYTKI ŁEMKÓW W POLSCE

ЗАГОРОДА ZAHORODA

KWARTALNIK TOWARZYSTWA NA RZECZ ROZWOJU
MUZEUM KULTURY ŁEMKOWSKIEJ W ZYNDRANOWEJ

Wydaje: Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej

Выдає: Музей Лемківської Культури в Зьндранові

Redaguje zespół redakcyjny z pomocą autorów-korespondentów

Редагує редакційний колектив з поміччю авторів-кореспондентів

Adres redakcji:

TOWARZYSTWO MUZEALNE W ZYNDRANOWEJ

z dopiskiem "Zahoroda"

38-454 TYLAWA, pow. KROSNO

NALEŻNOŚĆ ZA KWARTALNIK ORAZ POMOC I DARY DLA
MUZEUM PROSIMY NADSYŁAĆ NA KONTO:

NR 86421096-1922-27006-0 GBPZ S.A. Wrocław Filia/Sanok

Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Sanoku Oddz. Dukla

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych, zastrzega sobie
prawo skracania materiałów oraz używania własnych tytułów.

Redakcja nie zawsze utożsamia się z poglądami reprezentowanymi
przez autorów zamieszczonych materiałów.

Materiały pisane dialektem publikujemy w oryginalnej formie

OD 1996 r. KWARTALNIK DOTUJE
MINISTERSTWO KULTURY I SZTUKI

Redakcja Kwartalnika Muzealnego

"ZAHORODA"

Zydranowa 1, 38-454 Tylawa

tel. 013 43 307 12

РАДА МУЗЕЮ
ЛЕМКІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

В ЗИНДРАНОВІ

38-454 ТИЛЯВА